

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov v roku 2023

Bratislava 2025

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2025

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek.....	4
Úvod.....	7
1 Analýza finančných výsledkov	8
1.1 Tržby.....	8
1.2 Hospodársky výsledok pred zdanením	10
1.3 Majetok.....	11
1.4 Vlastný kapitál.....	11
2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti.....	15
2.1 Ukazovateľ likvidity	16
2.1.1 Likvidita 2. stupňa.....	16
2.2 Ukazovatele aktivity	18
2.2.1 Doba splatnosti pohľadávok.....	19
2.2.2 Doba splatnosti záväzkov	21
2.2.3 Obrat aktív	24
2.3 Ukazovatele zadlženosti	26
2.3.1 Celková zadlženosť aktív	26
2.3.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery.....	29
2.3.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch	31
2.4 Ukazovatele rentability.....	33
2.4.1 Rentabilita aktív	34
2.4.2 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA).....	36
2.4.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	38
2.5 Ukazovatele produktivity	41
2.5.1 Finančná produktivita práce	41
2.6 Altmanov index finančného zdravia.....	43
Záver a zhrnutie	47
Príloha	49

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf 1 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií tržieb	9
Graf 2 Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP a veľkých podnikov	10
Graf 3 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií hospodárskeho výsledku pred zdanením	11
Graf 4 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií majetku	11
Graf 5 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií vlastného kapitálu	12
Graf 6 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií úverov	12
Graf 7 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií pridanej hodnoty	13
Graf 8 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií osobných nákladov	14
Graf 9 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa podľa veľkostných kategórií	17
Graf 10 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví	18
Graf 11 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla	18
Graf 12 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií	20
Graf 13 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví	20
Graf 14 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla	21
Graf 15 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií	22
Graf 16 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví	22
Graf 17 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla	23
Graf 18 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)	24
Graf 19 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií	25
Graf 20 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví	25
Graf 21 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla	26
Graf 22 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií	27
Graf 23 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví	28
Graf 24 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla	28
Graf 25 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	30
Graf 26 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví	30
Graf 27 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	31
Graf 28 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií	32
Graf 29 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví	33
Graf 30 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla	33
Graf 31 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií	35
Graf 32 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví	35
Graf 33 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla	36
Graf 34 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií	37
Graf 35 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví	38
Graf 36 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla	38
Graf 37 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	39
Graf 38 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví	40
Graf 39 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	41
Graf 40 Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií	42
Graf 41 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví	43

Graf 42 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla	43
Graf 43 Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu	45
Graf 44 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	46
Graf 45 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	46

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov	8
Tabuľka 2 Mediánové tržby MSP podľa veľkostných kategórií podnikov	9
Tabuľka 3 Mediánové tržby MSP podľa odvetví	10
Tabuľka 4 Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti	15
Tabuľka 5 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií	17
Tabuľka 6 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií	19
Tabuľka 7 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií	21
Tabuľka 8 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií	24
Tabuľka 9 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií	27
Tabuľka 10 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	29
Tabuľka 11 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií	32
Tabuľka 12 Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií	34
Tabuľka 13 Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií	37
Tabuľka 14 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	39
Tabuľka 15 Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií	42
Tabuľka 16 Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu	44
Tabuľka 17 Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP	48
Tabuľka 18 Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu	48

Zoznam skratiek

BÚ	bankový(é) úver(y)
CP	celkové pohľadávky
CZ	celkové záväzky
EBIT	zisk pred zdanením a úrokmi
FO	fyzická(é) osoba(y)
KP	krátkodobé pohľadávky
KZ	krátkodobé záväzky
L2	likvidita 2. stupňa
L3	likvidita 3. stupňa
MSP	malé a stredné podniky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
NÚ	nákladové úroky

OS	obchodný styk
OR	Obchodný register
p. b.	percentuálny(e) bod(y)
SBA	Slovak Business Agency
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚJ	účtovná(é) jednotka(y)
ÚO	účtovné obdobie

Úvod

Finančná analýza malých a stredných podnikov umožňuje komplexne zhodnotiť kvalitu podnikových aktivít a ekonomickú úroveň hodnotených podnikateľských subjektov. Je tak dobrým východiskom pre identifikáciu silných a slabých stránok podnikových činností. Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na monitoring podnikateľského prostredia pravidelne vyhodnocuje finančnú situáciu malých a stredných podnikov na základe finančných výsledkov, ako aj súboru finančných pomerových ukazovateľov, ktoré sú zamerané na päť oblastí – likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Cieľom publikácie je na základe údajov z finančných výkazov poskytnutých DataCentrom vyhodnotiť finančnú výkonnosť slovenských malých a stredných podnikov.

Štúdia okrem stavu v roku 2023 analyzuje aj vývoj ukazovateľov v čase a odhaľuje tak aj dopady krízových období na malé a stredné podniky na Slovensku. V samotnom roku 2023 pokračoval pozitívny trend vývoja finančných ukazovateľov MSP, ktorý začal po ukončení pandémie vírusu COVID-19. Podnikateľské subjekty účtujúce v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenali medziročný nárast tržieb, pridanej hodnoty a aj hospodárskeho výsledku pred zdanením. Dosiahnutý rast bol však podstatne nižší ako v predchádzajúcom roku. V dobrej finančnej situácii sa nachádzalo 42,0 % MSP, čo predstavuje mierny nárast oproti predošlému roku. Popri náraste podielu MSP v dobrej finančnej kondícii došlo súčasne k zníženiu podielu MSP v zlej finančnej situácii.

Dokument je rozdelený do dvoch hlavných kapitol. Prvá kapitola je zameraná na **analýzu základných finančných výsledkov** a jej podstatou je špecifikovať štruktúru MSP, ako aj vývoj vybraných veličín. Druhá kapitola je venovaná **vybraným finančným ukazovateľom** a ich hodnoteniu v členení podľa veľkostných kategórií, odvetví a sídla. **Záverečné zhrnutie** má sumarizačný charakter a na základe kvantifikovaných údajov hodnotí aktuálnu finančnú situáciu malých a stredných podnikov na Slovensku v roku 2023. V prílohách sú uvedené tabuľky k jednotlivým ukazovateľom finančnej výkonnosti v členení podľa odvetví a sídla.

1 Analýza finančných výsledkov

Analýza finančných výsledkov porovnáva a hodnotí stav, vývoj a štruktúru objemu tržieb, hospodárskeho výsledku pred zdanením, vlastného kapitálu, úverov, pridanej hodnoty a osobných nákladov MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva.

Vstupné údaje

Do analýzy finančných výsledkov MSP vstupovali finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. Pri kvalifikácii tak boli využité tri druhy účtovných závierok podnikov:

- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v **jednoduchom účtovníctve** (Úč FO),
- účtovná závierka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014,
- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v **podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získané z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektne vyplnenými položkami. Kvantifikácia bola realizovaná na nasledovnom súbore podnikateľských subjektov:

Tabuľka 1 **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov**

Veľkostná kategória podnikov	2019	2020	2021	2022	2023	Medziročný index 2023/2022
Mikro	264 515	270 929	273 656	279 347	289 323	103,6
Malé	14 061	13 112	13 373	13 929	14 020	100,7
Stredné	3 224	3 014	3 069	3 178	3 221	101,4
MSP	281 800	287 055	290 098	296 454	306 564	103,4

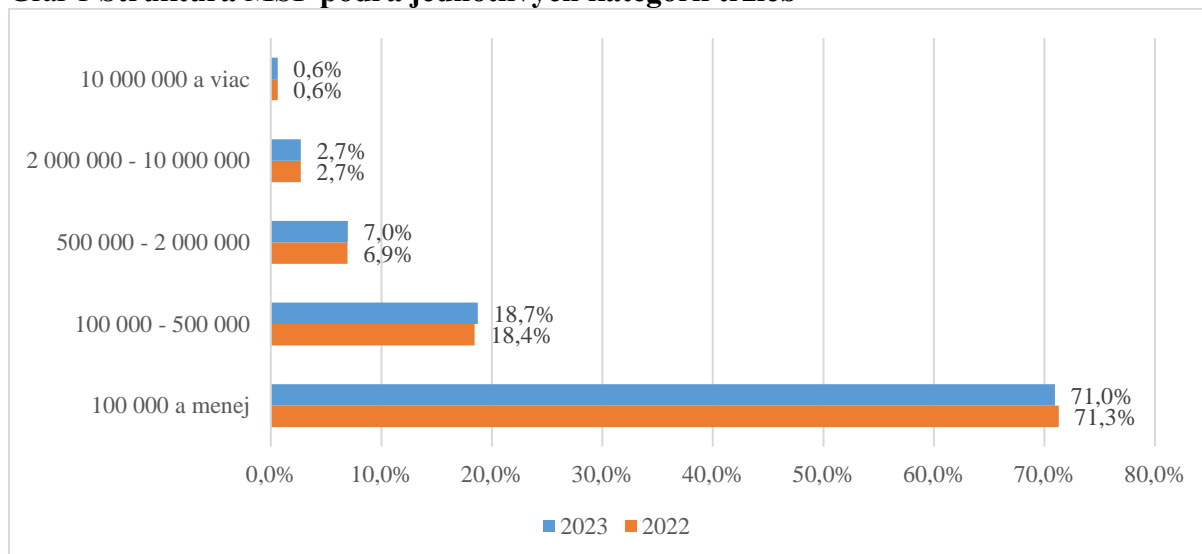
Zdroj: Vlastné spracovanie

V roku 2023 bolo pre potreby analýzy finančných výsledkov zahrnutých do spracovania 306 564 podnikateľských subjektov kategórie MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. V porovnaní s rokom 2022 sa počet dostupných finančných výkazov zvýšil o 3,6 % pri mikropodnikoch, o 0,7 % pri malých podnikoch. Počet finančných výkazov za stredné podniky sa navýšil o 1,4 %. Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obratom nepresahujúcim 50 mil. Eur a počtom zamestnancom nižším ako 250.

1.1 Tržby

V roku 2023 sa podľa dostupných finančných výkazov objem tržieb MSP, ktoré účtujú v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročne **zvýšil o 4,7 % na 112 546,8 mil. Eur**. Dosaiahnutý nárast celkových tržieb bol však podstatne nižší ako v roku 2022 (13,0 %). Viac ako 70 % MSP dosiahlo tržby do 100 tisíc eur. Takmer pätina (18,7 %) mala tržby v rozmedzí 100 tisíc až 500 tisíc eur. Podiel MSP s tržbami od 500 tisíc do 2 miliónov eur predstavoval 7,0 %, zatiaľ čo iba 3,3 % MSP vykázalo tržby nad 2 milióny eur. Oproti roku 2022 sa štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií tržieb výraznejšie nezmenila.

Graf 1 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií tržieb

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V roku 2023 medziročný vývoj tržieb podľa veľkostných kategórií podnikov vykazuje pozitívny trend vo všetkých kategóriách. Mikropodniky zaznamenali nárast tržieb o 2,9 %, malé podniky o 3,7 %, stredné podniky o 2,5 %. Tieto výsledky naznačujú stabilný, avšak podstatne miernejší rast tržieb naprieč kategóriami MSP v porovnaní s predchádzajúcim rokom, pričom najvýraznejší nárast tržieb je u malých podnikov. V prípade mikropodnikov predstavovali mediánové tržby hodnotu 30,1 tisíc Eur. Najvyššiu hodnotu mediánových tržieb dosahovali stredné podniky, a to 11,7 mil. Eur.

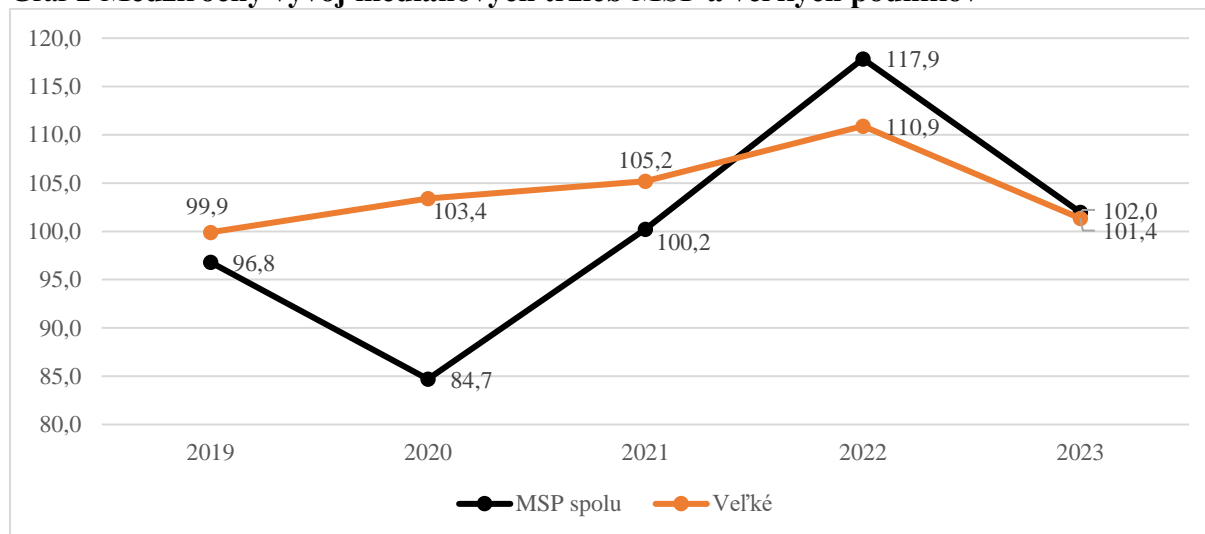
Tabuľka 2 Mediánové tržby MSP podľa veľkostných kategórií podnikov

Veľkostná kategória podnikov	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Medziročný index 2023/2022
Mikro	29 613	28 551	24 400	25 848	29 243	30 103	102,9
Malé	1 441 976	1 492 320	1 478 622	1 598 232	2 007 186	2 081 404	103,7
Stredné	8 997 524	9 792 442	9 783 099	10 365 028	11 376 681	11 656 857	102,5
MSP spolu	36 198	35 032	29 679	29 749	35 063	35 750	102,0
Veľké	54 612 780	54 604 152	56 468 236	59 429 756	65 906 584	66 798 901	101,4

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP vykazoval v posudzovanom období 2019-2023 odlišné tendencie v porovnaní s veľkými podnikmi. Koronakríza nemala výraznejší vplyv na medziročný vývoj mediánových tržieb veľkých podnikov. MSP naopak vykazovali negatívnu zmenu mediánových tržieb počas rokov 2019 - 2020. Najvýraznejší pokles nastal v roku 2020 a bol zapríčinený koronakrízou, kedy hodnota mediánových tržieb MSP spolu poklesla o 15,3 % oproti roku 2019. V roku 2021 sa hodnota mediánových tržieb MSP medziročne takmer nezmenila, v nasledujúcom roku však už dosiahla rast o 17,9 %. Tento rast sa v roku 2023 spomalil na 2,0 %.

Graf 2 Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP a veľkých podnikov

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Mediánové tržby MSP v členení podľa odvetví sa pohybovali v roku 2023 v rozmedzí od 29 tisíc Eur v sektore pôdohospodárstvo, po 45 tisíc Eur v odvetví priemyslu. V porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu hodnoty mediánových tržieb MSP v priemysle a službách. Pokles mediánových tržieb dosiahli MSP v pôdohospodárstve, stavebníctve a obchode.

Tabuľka 3 Mediánové tržby MSP podľa odvetví

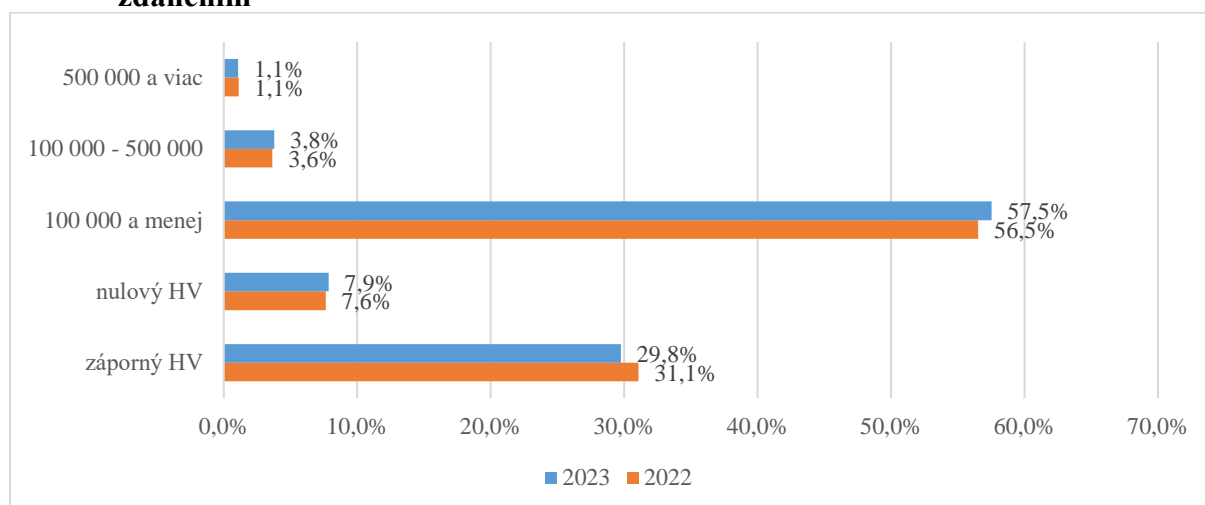
Odvetvie (MSP spolu)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Medziročný index 2023/2022
Pôdohospodárstvo	29 608	24 407	22 753	28 671	33 057	29 115	88,1
Priemysel	45 134	39 209	36 040	36 300	44 559	45 260	101,6
Stavebníctvo	38 820	35 424	31 640	31 809	42 242	40 843	96,7
Obchod	49 703	48 958	45 659	40 655	53 350	44 695	83,8
Služby	31 385	30 031	25 558	25 225	29 634	31 778	107,0

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.2 Hospodársky výsledok pred zdanením

Objem zisku pred zdanením malých a stredných podnikov účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenal v roku 2023 medziročný nárast o **3,9 %** na **7 514,3 mil. Eur**. Z celkového počtu 306 564 malých a stredných podnikov, ktoré boli zahrnuté do spracovania, vykázalo stratu 29,8 % podnikov, nulový hospodársky výsledok malo 7,9 % z nich. Zisk pred zdanením do 100 tisíc eur dosiahlo 57,5 % MSP, pričom zisk vyšší ako 100 tisíc eur vykázalo 4,9 % podnikov. Aj v roku 2023 došlo k poklesu podielu MSP so záporným hospodárskym výsledkom (o 1,3 p. b.) Podiel MSP s nulovým hospodárskym výsledkom pred zdanením sa mierne zvýšil. Situácia v oblasti tvorby zisku MSP sa teda medziročne zlepšila. V roku 2024 predpokladáme ďalší pokles podielu MSP s nulovým hospodárskym výsledkom vplyvom opätovného zavedenia daňových licencií (minimálnej dane).

Graf 3 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií hospodárskeho výsledku pred zdanením

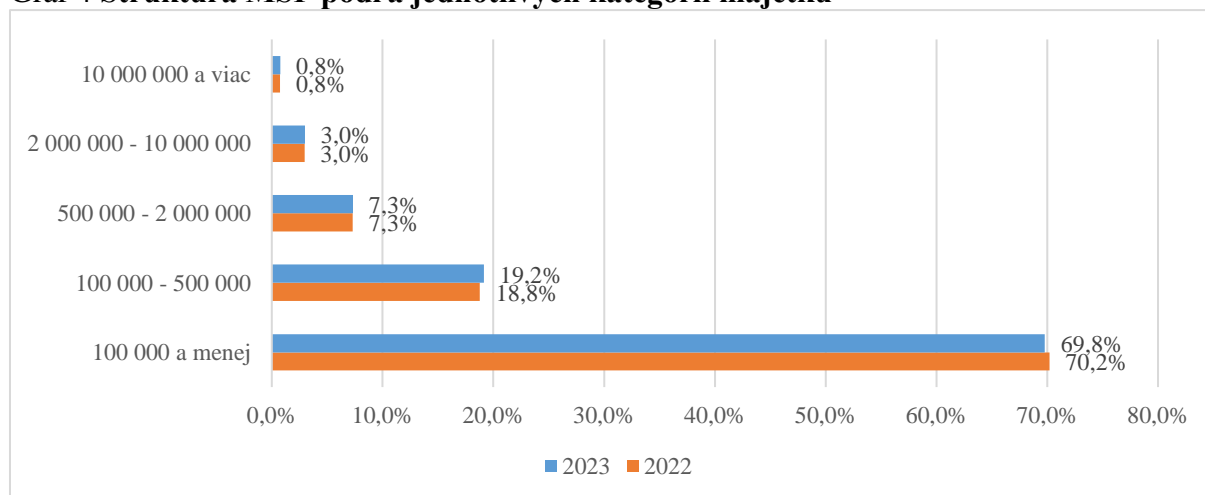

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.3 Majetok

Objem majetku MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2023 medziročne **zvýšil o 6,1 % na 156 978,0 mil. Eur**. Majetkom nepresahujúcim 100 tisíc Eur disponovalo takmer 70 % MSP. Takmer jedna pätina MSP (19,2 %) vykazovalo majetok v intervale od 100 tisíc Eur do 500 tisíc Eur. Podiel MSP, ktorých hodnota majetku prevyšovala 500 tisíc Eur sa nezmenil, predstavoval 11,0 %. Podrobnejšie rozčlenenie MSP do jednotlivých kategórií majetku znázorňuje nasledujúci graf.

Graf 4 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií majetku

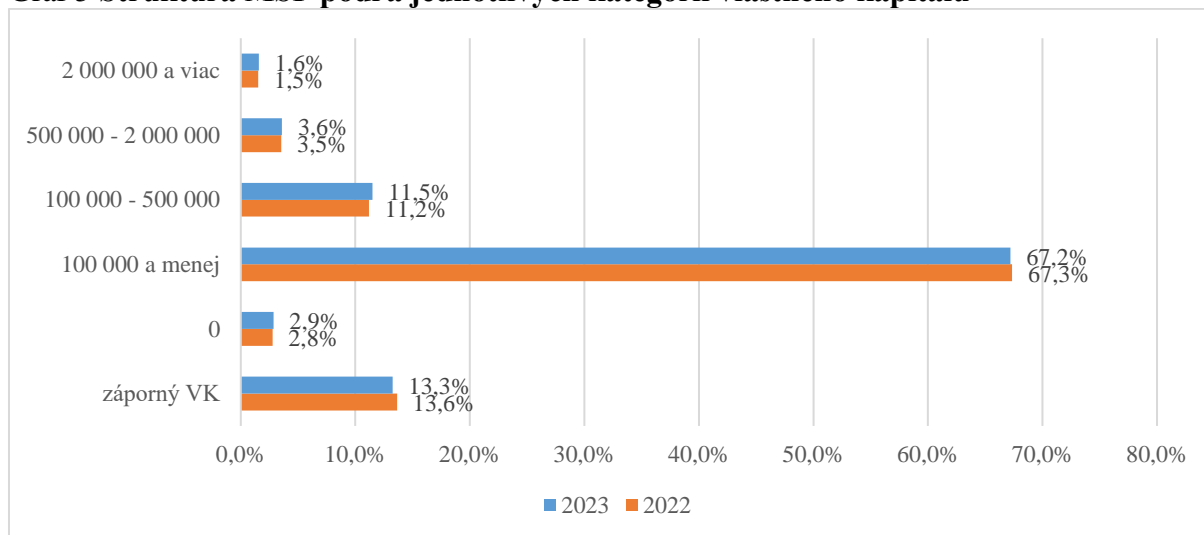
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.4 Vlastný kapitál

Aj vlastný kapitál MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa medziročne zvýšil. Dosiahol rast **o 8,1 % na 60 241,1 mil. Eur**. Najviac MSP disponuje kladným vlastným kapitálom v objeme do 100 tisíc Eur (67,2 %), relatívne početnou skupinou sú však aj MSP so záporným vlastným imanom, ktoré je zapríčinené vysokými stratami. Podiel

týchto podnikateľských subjektov na celkovom počte predstavoval 13,3 %. Vlastným imaním v rozsahu od 100 tisíc do 500 tisíc Eur disponovalo 11,5 % MSP. Objem vlastného kapitálu prevyšujúceho 500 tisíc Eur zaznamenalo 5,2 % MSP. V porovnaní s rokom 2022 sa podiel MSP so záporným vlastným imaním mierne znížil. Nárast zaznamenal podiel MSP s vlastným kapitálom v objeme vyššom ako 100 tisíc Eur.

Graf 5 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií vlastného kapitálu

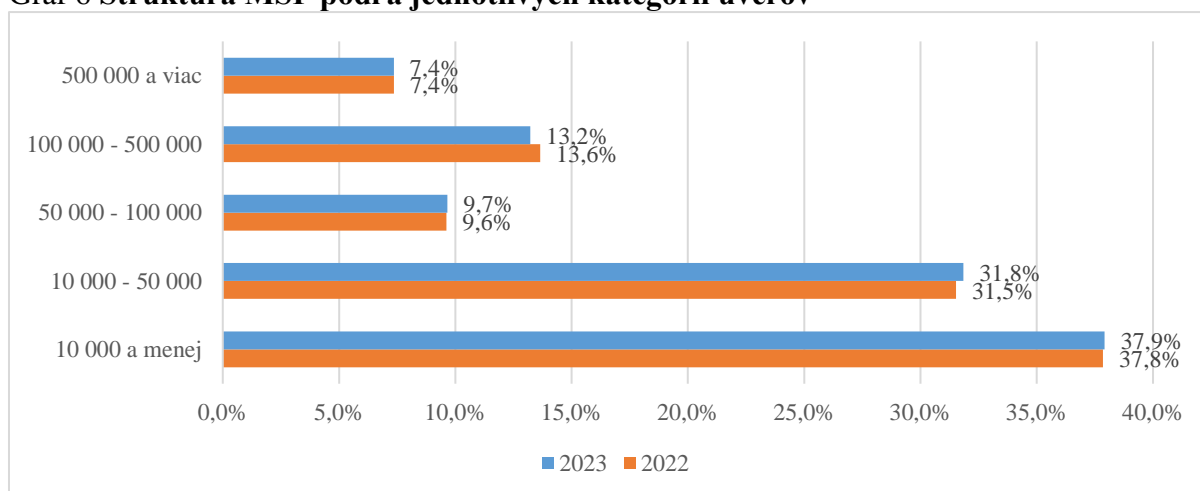

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.5 Úvery

Z celkového počtu posudzovaných finančných výkazov MSP vykazovalo kladnú hodnotu na úverových položkách 49 398 subjektov, čo predstavuje 19,5 % z celkového počtu posudzovaných MSP. Tieto podnikateľské subjekty využívali úvery v celkovom objeme **18 508,9 mil. Eur**, čo predstavuje medziročný **nárast** objemu o 1,4 %. Najväčšia skupina MSP využívala úvery s nízkym objemom – 37,9 % podnikov využívajúcich úverové financovanie disponovalo úvermi (resp. ich nesplatenou časťou) v objeme do 10 tisíc Eur, pričom zastúpenie tejto skupiny subjektov sa takmer nezmenilo. Ďalšia významná skupina MSP (31,8 %) mala evidované úvery v hodnote od 10 tisíc Eur do 50 tisíc Eur.

Graf 6 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií úverov

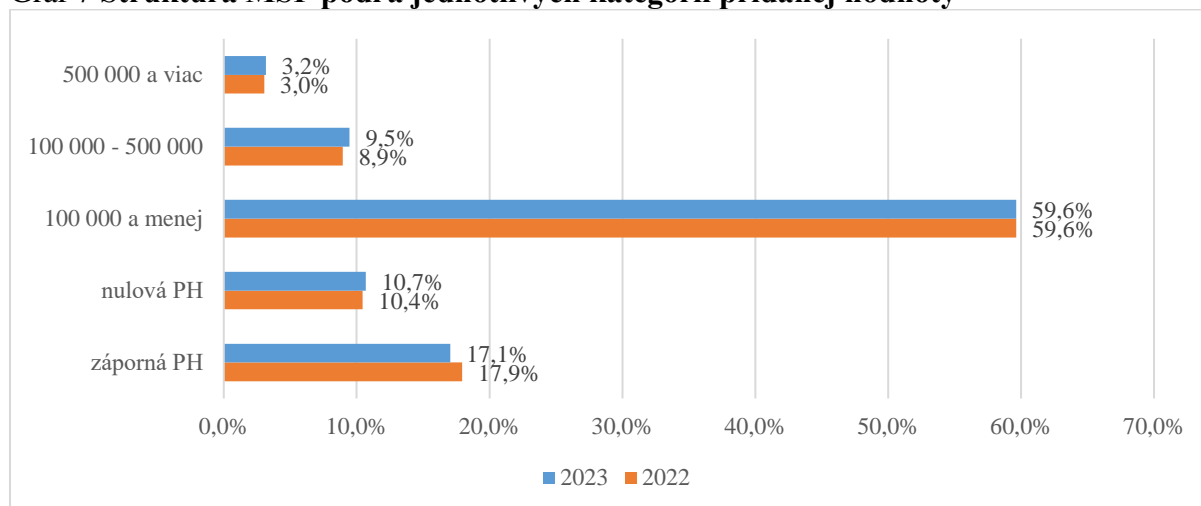

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.6 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota¹ MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročne **vzrástla** o 9,4 % na **26 415,0 mil. Eur**. Takmer dve tretiny MSP (59,6 %) vygenerovali pridanú hodnotu v intervale od 0 do 100 tisíc Eur. 12,7 % MSP generovalo pridanú hodnotu v objeme viac ako 100 tisíc Eur. Zápornú alebo nulovú pridanú hodnotu vykázalo v roku 2023 27,8 % MSP. V porovnaní s rokom 2022 došlo k poklesu zastúpenie MSP so zápornou alebo nulovou pridanou hodnotou a nárastu podielu MSP s kladnou pridanou hodnotou, čo možno hodnotiť pozitívne.

Graf 7 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií pridanej hodnoty

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

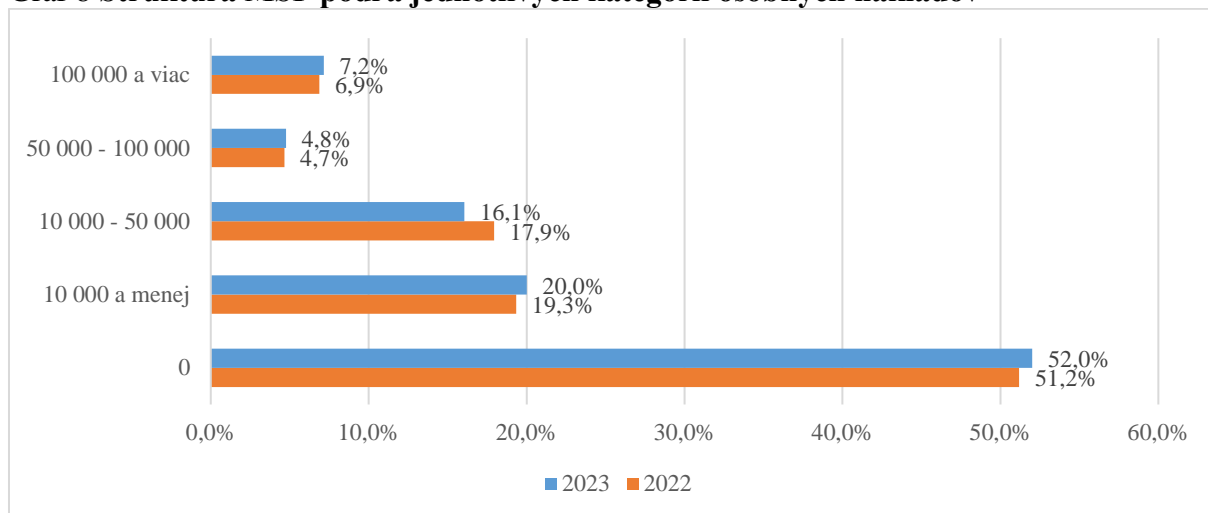
1.7 Osobné náklady

Objem osobných nákladov MSP zrýchlil svoj medziročný rast **na 8,8 %**. V dôsledku tohto nárastu dosiahli osobné náklady hodnotu **15 085,9 mil. Eur**.

Spomedzi analyzovaných 306 564 podnikateľských subjektov vykázala osobné náklady resp. mzdy takmer polovica firiem (48,0 %). Z uvedeného možno konštatovať, že viac ako polovica MSP s dostupnými finančnými výkazmi nezamestnávala žiadneho zamestnanca. Zastúpenie uvedenej skupiny podnikateľov sa v medziročnom porovnaní zvýšilo. Pätina (20,0 %) subjektov vykázala osobné náklady nižšie ako 10 tisíc Eur. 17,9 % MSP vykázalo osobné náklady resp. mzdy na úrovni od 10 tisíc do 50 tisíc Eur za rok. Len viac ako desatina MSP (11,9 %) vykázala osobné náklady resp. mzdy na úrovni viac ako 50 tisíc Eur.

¹ Pridaná hodnota vyjadruje rozdiel medzi tržbami z predaja tovaru, vlastných výrobkov a služieb a nákladmi na obstaranie predaného tovaru, nákup materiálu, energií a služieb.

Graf 8 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií osobných nákladov

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti

Analýza pomocou finančných pomerových ukazovateľov je najčastejšie používanou metódou pre hodnotenie finančnej stability a výkonnosti podnikov. Označuje sa ako jadro finančnej analýzy a jej metodiky sú často s finančnou analýzou stotožňované. Ukazovatele finančnej výkonnosti charakterizujú a merajú finančné podmienky hospodárenia podnikov. Na základe vymedzenia hlavných aspektov finančného zdravia podnikov – t. j. schopnosti zhodnocovať kapitál, uhrádzať záväzky a byť nezávislým na cudzom kapitále, možno ukazovatele finančnej výkonnosti použité v analýze rozčleniť do piatich skupín na ukazovatele likvidity, aktivít, zadlženosti, rentability a produktivity. Hodnotenie celkového finančného zdravia podnikov je posudzované vybraným modelom pozostávajúcim zo sústavy ukazovateľov.

Vstupné údaje

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti bola realizovaná z dvoch pohľadov – ex post (retrospektívna analýza) a ex ante (perspektívna analýza). V analýze ex post boli využité vybrané finančné pomerové ukazovatele zamerané na likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Na hodnotenie celkovej finančnej situácie podnikov bol použitý Altmanov index finančného zdravia. Pre potreby analýzy ukazovateľov finančnej výkonnosti boli využité finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Do kvalifikácie tak vstupovali dva druhy účtovných závierok:

- účtovná závierka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014,
- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich **v podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získane z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektné vyplnenými položkami. Kvantifikácia ukazovateľov bola realizovaná na nasledujúcom súbore podnikateľských subjektov:

Tabuľka 4 **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti**

Veľkostná kategória podnikov	2021	2022	2023	Medziročný index 2023/2022
Mikro	216 149	224 064	238 675	106,5
Malé	12 636	13 219	13 384	101,2
Stredné	3 037	3 150	3 192	101,3
MSP spolu	231 822	240 433	255 251	106,2
Veľké	731	783	810	103,4
SPOLU	232 553	241 216	256 061	106,2

Zdroj: Vlastné spracovanie

V roku 2023 bolo do spracovania zahrnutých 256 061 podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo predstavuje 97,0 % z celkového počtu (266 583) aktívnych podnikov (právnických osôb) evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR k 31.12.2023. Ostatné podniky nezahrnuté do spracovania nepodali účtovné výkazy alebo podali nekorektné výkazy, ktoré neprešli kontrolou kvality na strane DataCentra.

Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obratom nepresahujúcim 50 mil. Eur a počtom zamestnancov nižším ako 250. V rámci kategórie MSP rozlišujeme:

- **mikropodnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 10 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 2 mil. Eur;
- **malý podnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 50 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 10 mil. Eur;
- **stredný podnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 250 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 50 mil. Eur.

Odvetvové členenie podnikateľských subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F), obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S). Regionálne členenie subjektov je vymedzené na úrovni NUTS 3 (kraje) na základe Klasifikácie štatistických územných jednotiek, ktorá bola vydaná Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z. z. z 19. Júla 2004 pre potreby regionálnej štatistiky.

2.1 Ukazovateľ likvidity

Likvidita je v podnikovom riadení dôležitým ekonomickým pojmom, ktorý vyjadruje schopnosť podniku hradiť záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Finančne stabilný podnik je schopný hradiť záväzky načas, podnik s finančnými ťažkosťami má so včasnou úhradou problémy. Veľmi nízke hodnoty likvidity svedčia o neschopnosti uhrádzať záväzky a naopak – príliš vysoké hodnoty vypovedajú o neracionálnom využívaní podnikových zdrojov.

2.1.1 Likvidita 2. stupňa

Likvidita 2. stupňa (bežná) vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Odporúčaný interval hodnôt likvidity 2. stupňa sa pohybuje v rozmedzí od 1,0 po 1,5 – v závislosti od charakteru podnikateľskej činnosti.

Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

V roku 2023 sa likvidita 2. stupňa MSP zvýšila **o 0,08 bodu na 1,87**. Nárast likvidity 2. stupňa tak nadviazal na kontinuálny rast koeficientu pretrvávajúci od roku 2014.

Likvidita sa zlepšila vo všetkých veľkostných kategóriách malých a stredných podnikov. Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa aj v roku 2023 vyznačovali mikropodniky, ktorých bežná likvidita dosiahla koeficient 2,05. Odporúčanú hranicu likvidity dosiahli aj malé podniky (1,08), a taktiež stredné podniky (1,03).

Podiel MSP s likviditou 2. stupňa nižšou ako je odporúčaná hranica (1,0) dosiahol 34,9 %. Zastúpenie MSP s potenciálnymi problémami v oblasti uhrádzania krátkodobých záväzkov bolo nižšie ako v roku 2022 (34,9 %).

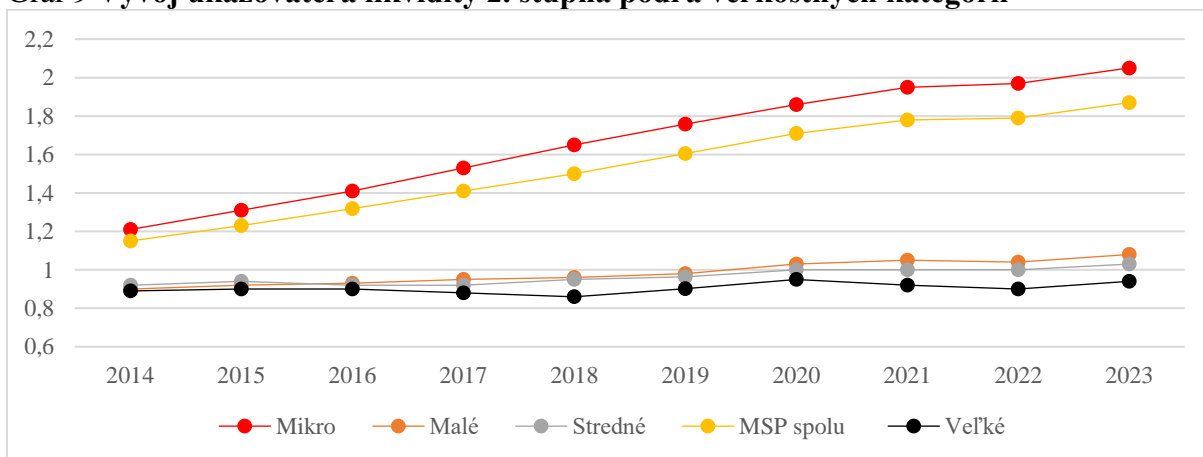
Tabuľka 5 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022
Mikro	1,21	1,31	1,41	1,53	1,65	1,76	1,86	1,95	1,97	2,05	↑0,08
Malé	0,9	0,92	0,93	0,95	0,96	0,98	1,03	1,05	1,04	1,08	↑0,04
Stredné	0,92	0,94	0,92	0,92	0,95	0,96	1,00	1,00	1,00	1,03	↑0,04
MSP spolu	1,15	1,23	1,32	1,41	1,50	1,60	1,71	1,78	1,79	1,87	↑0,08
Veľké	0,89	0,9	0,90	0,88	0,86	0,90	0,95	0,92	0,90	0,94	↑0,04

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššie hodnoty likvidity 2. stupňa dosahujú mikropodniky, ktoré vďaka svojmu početnému zastúpeniu najvýraznejšie vplyvajú na likviditu celej skupiny MSP, pričom aj v roku 2023 dosiahli mierny rast koeficientu likvidity. Likvidita sa zvýšila aj v prípade malých a stredných podnikov.

Graf 9 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

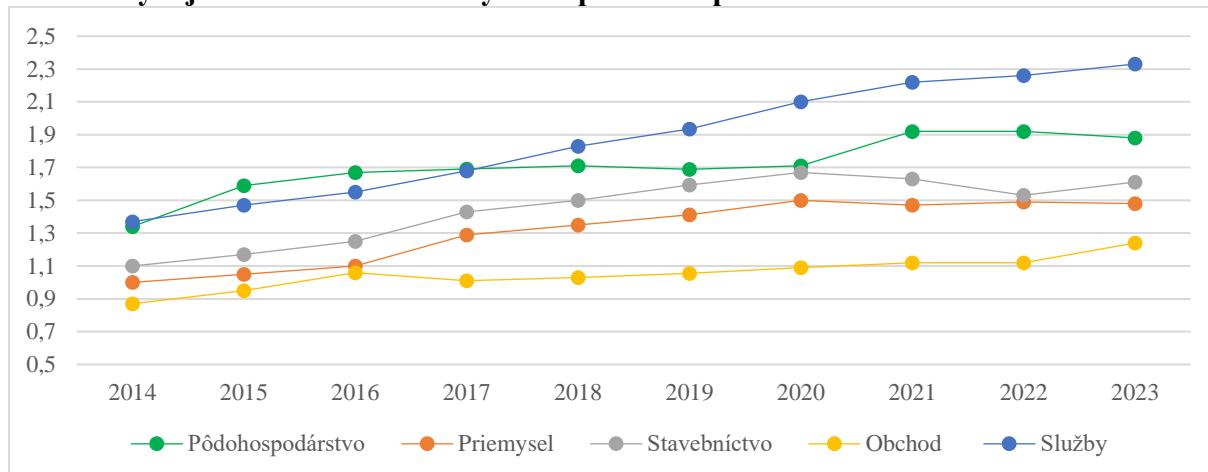

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa odvetví

V medziodvetvovom porovnaní vzrástla likvidita 2. stupňa MSP v roku 2023 v odvetví stavebníctva, obchodu a služieb. Pokles bol dosiahnutý v pôdohospodárstve a v priemysle. Aj v roku 2023 dosiahli najvyššiu hodnotu koeficientu podniky pôsobiace v sektore služieb (2,33). Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých odvetviach rastúci trend ukazovateľa likvidity 2. stupňa. Najvýraznejší rast ukazovateľa bežnej likvidity bol za obdobie poslednej dekády zaznamenaný u MSP pôsobiacich v odvetví služieb, ktorých likvidita v porovnaní s rokom 2014 vzrástla o 70,1 %. Naopak, najmenej dynamický rast hodnoty ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v sektore pôdohospodárstva a obchodu.

Graf 10 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví

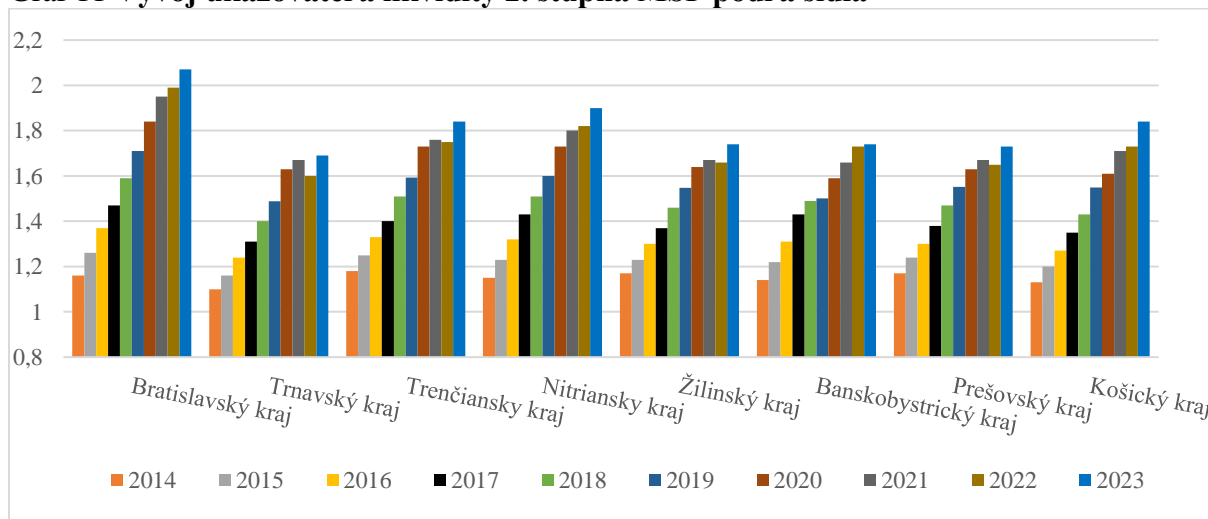

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa sídla

V roku 2023 došlo k miernemu zvýšeniu likvidity 2. stupňa vo všetkých krajoch SR. Vo všetkých regiónoch dosiahli MSP dostatočnú hodnotu bežnej likvidity. Z dlhodobého hľadiska vykazuje ukazovateľ bežnej likvidity rastúci trend vo všetkých regiónoch. Najvyššiu hodnotu koeficientu likvidity dlhodobo dosahujú MSP v Bratislavskom kraji.

Graf 11 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2 Ukazovatele aktivity

Ukazovatele aktivity vyjadrujú a kvantifikujú ako účinne podniky využívajú svoj majetok. Podmienkou konsolidovanej finančnej situácie je tak jeho primerané využitie. Nedostatočné využitie je svojím dôsledkom rovnaké ako situácia, keď majú podniky majetku priveľa. V prípade, ak podniky nedostatočne využívajú svoj majetok, podnikom rastú náklady. Naopak, v prípade, ak majú podniky nedostatok majetku, môžu prichádzať o časť tržieb. Pre podniky je preto potrebné viazať v majetku primerané množstvo finančných prostriedkov.

2.2.1 Doba splatnosti pohľadávok

Ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok vyjadruje, koľko dní v priemere trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku (ďalej len „z OS“) ukazovateľ vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov – sprostredkujúcej informáciu o čase, ktorý uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu. Príliš veľký rozdiel medzi dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS vypovedá o nekonsolidovaných hospodárskych vzťahoch medzi podnikmi. Ak je doba inkasa pohľadávok z OS kratšia ako doba splatnosti záväzkov z OS, podnik získava od svojich odberateľov finančné prostriedky skôr ako platí svojim dodávateľom. V tom prípade má analyzovaný podnik lepšiu vyjednávaciu pozíciu. Problém v cash-flow podniku môže nastať v prípade, ak je doba inkasa pohľadávok z OS dlhšia ako doba splatnosti záväzkov z OS.

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

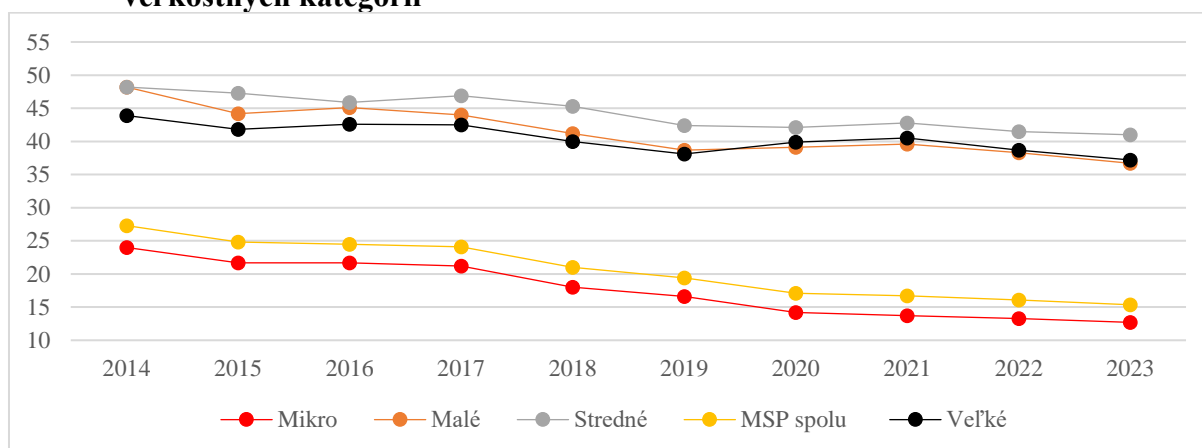
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP pokračovala v poklese aj v roku 2023. **Znížila o 0,8 dňa na 15,4 dňa.** Doba inkasa krátkodobých pohľadávok z OS poklesla vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najnižšiu dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS zaznamenali mikropodniky (12,7 dňa). Naopak, najhoršou platobnou disciplínou odberateľov (t. j. najvyššou dobou splatnosti pohľadávok z OS) sa aj v roku 2023 vyznačovali stredné podniky (41,0 dňa).

Tabuľka 6 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022
Mikro	24	21,7	21,7	21,2	18,0	16,6	14,2	13,7	13,3	12,7	↓0,6
Malé	48,2	44,2	45,1	44,0	41,2	38,7	39,1	39,6	38,3	36,7	↓1,6
Stredné	48,2	47,3	45,9	46,9	45,3	42,4	42,1	42,8	41,5	41,0	↓0,5
MSP spolu	27,3	24,8	24,5	24,1	21,0	19,4	17,1	16,7	16,1	15,4	↓0,8
Veľké	43,9	41,8	42,6	42,5	40,0	38,1	39,9	40,5	38,7	37,2	↓1,5

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

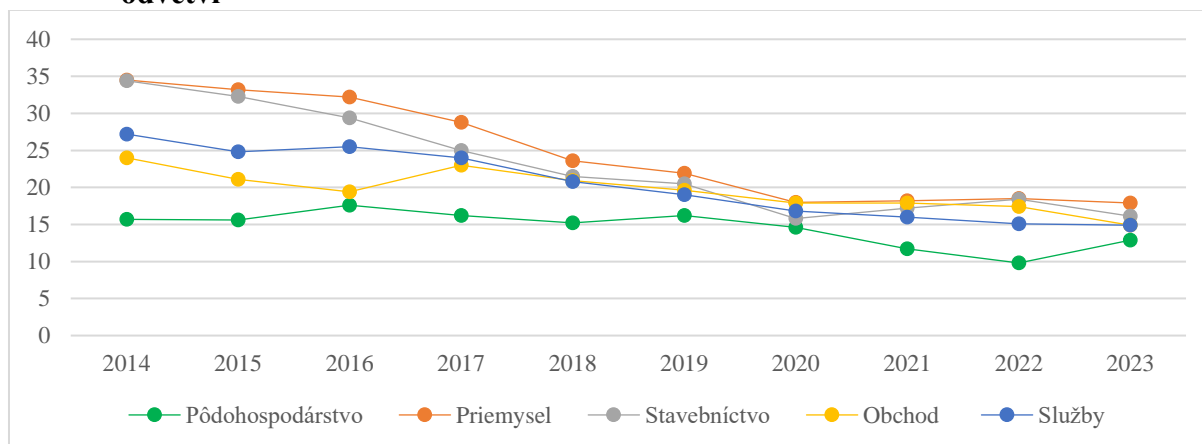
Od roku 2014 mal vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS relatívne stabilný priebeh. Počas celého analyzovaného obdobia sa najlepšou platobnou disciplínou odberateľov vyznačovali mikropodniky, ktoré získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov dvakrát rýchlejšie ako ostatné veľkostné kategórie MSP.

Graf 12 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví

V roku 2023 získavali MSP pôsobiace v odvetví priemyslu, stavebníctva, obchodu a služieb finančné prostriedky od svojich odberateľov rýchlejšie. Naopak, doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku sa predĺžila v odvetví pôdohospodárstva. Napriek tomu MSP z tohto odvetvia dlhodobo patria medzi subjekty s nízkou dobou inkasa pohľadávok z obchodného styku.

Graf 13 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

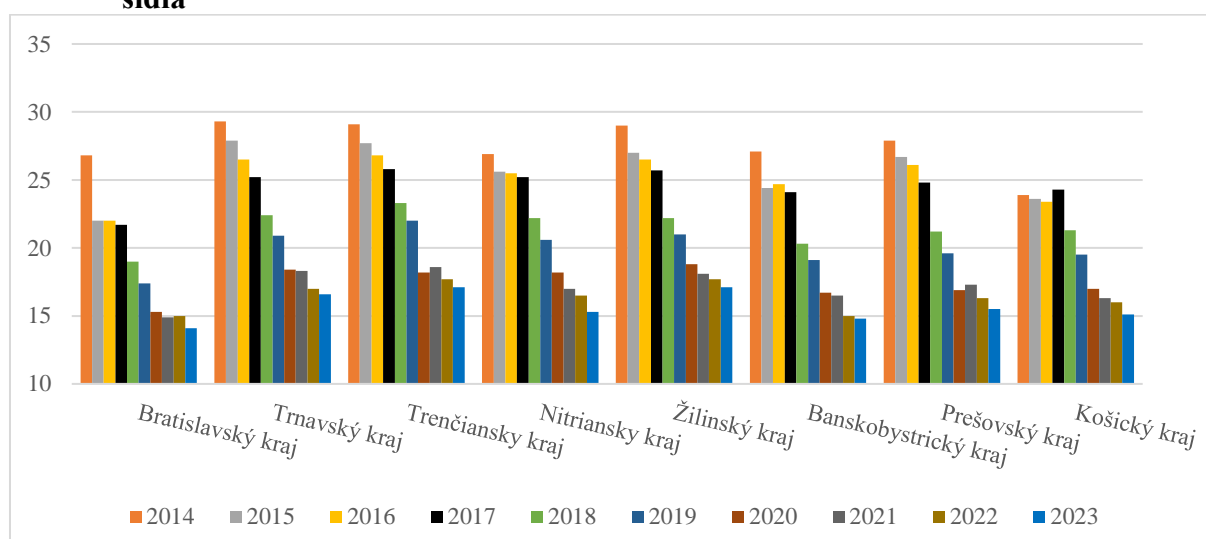
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla

Z pohľadu jednotlivých regiónov došlo v roku 2023 k skráteniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS vo všetkých krajoch SR. K najvýraznejšiemu skráteniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok došlo v Nitrianskom kraji (o 1,3 dňa).

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku mala v priebehu analyzovaného obdobia klesajúci priebeh. Ani vypuknutie krízy spôsobenej pandemiou vírusu COVID-19 nemalo výraznejší negatívny vplyv na dĺžku doby splatnosti. Najrýchlejšie získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov MSP pôsobiace v Bratislavskom kraji.

Graf 14 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2.2 Doba splatnosti záväzkov

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov patrí taktiež do skupiny ukazovateľov aktivity a kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. Po dosadení krátkodobých záväzkov z obchodného styku ukazovateľ vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom. Umožňuje tak zhodnotiť platobnú disciplínu podniku. V rámci obchodných vzťahov je pre podnik výhodnejšie, keď má kratšiu dobu splatnosti pohľadávok ako záväzkov, keďže v takomto prípade ziskava prostriedky skôr ako ich hradí. Neskorá úhrada od odberateľov má nepriaznivý dopad na peňažné toky podniku a môže priviesť podnik do druhotnej platobnej neschopnosti – t. j. podnik nebude schopný včas uhradiť svoje záväzky a doba splatnosti záväzkov sa bude predlžovať.

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Splatnosť krátkodobých záväzkov z obchodného MSP sa v roku 2023 opäť **skrátila, a to o 0,8 dňa na 5,6 dňa**, čo predstavuje nové historické minimum. Medián splatnosti týchto záväzkov klesol vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najrýchlejšie svoje záväzky z obchodného styku uhradili mikropodniky (za 4,2 dňa), najpomalšie ich hradili stredné podniky (za 32,1 dňa). Na základe hodnôt roku 2023 možno konštatovať, že platobná disciplína mikropodnikov výrazne prevyšovala platobnú disciplínu malých a stredných podnikov.

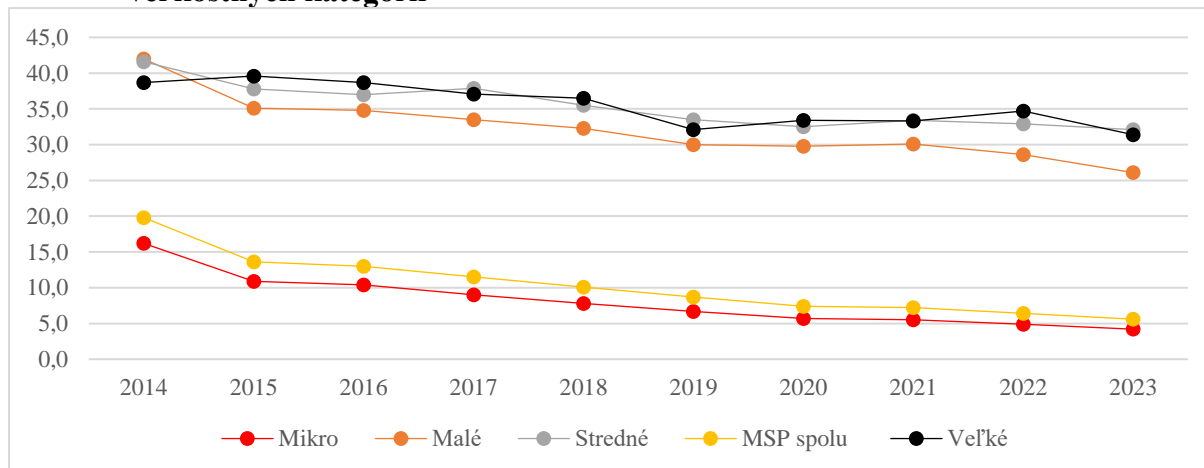
Tabuľka 7 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022
Mikro	16,2	10,9	10,4	9,0	7,80	6,7	5,7	5,5	4,9	4,2	↓0,7
Malé	42,0	35,1	34,8	33,5	32,30	30,0	29,8	30,1	28,6	26,1	↓2,5
Stredné	41,6	37,8	37,0	37,9	35,50	33,5	32,5	33,4	32,9	32,1	↓0,8
MSP spolu	19,8	13,6	13,0	11,5	10,1	8,7	7,4	7,2	6,4	5,6	↓0,8
Veľké	38,7	39,6	38,7	37,1	36,50	32,1	33,4	33,3	34,7	31,4	↓3,3

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti záväzkov z OS mala v dlhodobom horizonte klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Platobná disciplína MSP tak v priebehu predchádzajúcich 10 rokov zaznamenala pozitívny vývoj.

Graf 15 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií

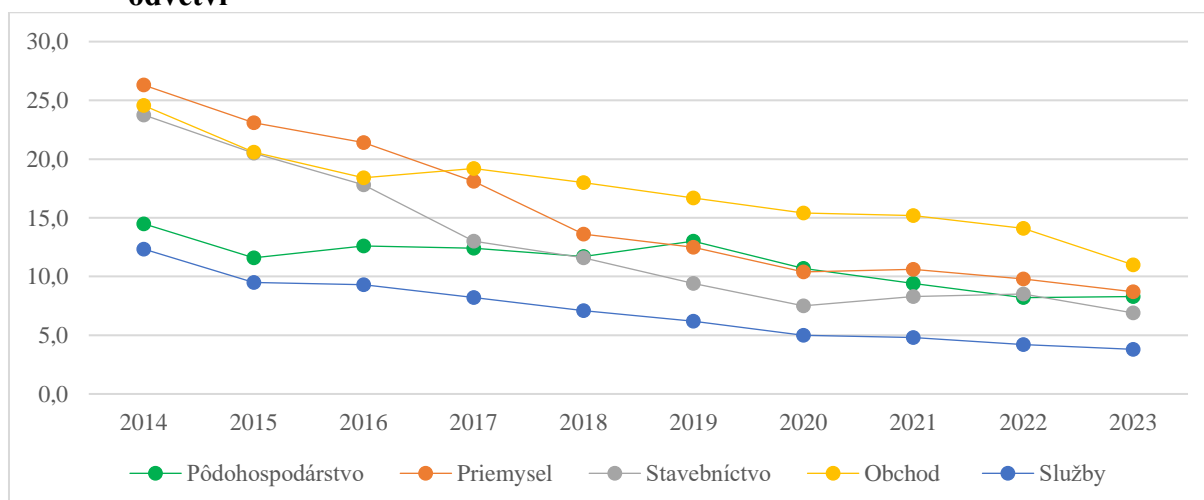

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví

V členení podľa odvetví došlo k medziročnému zníženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku vo väčšine odvetví, s výnimkou pôdohospodárstva. Spomedzi analyzovaných odvetví si najrýchlejšie plnili platobnú povinnosť MSP pôsobiace v odvetví služieb (3,8 dňa). Na druhej strane, úhrada záväzkov z OS trvala najdlhšie podnikom z oblasti obchodu (11,0 dní). Z dlhodobého hľadiska došlo k zníženiu doby splatnosti záväzkov z OS vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najvýraznejšie zlepšenie za sledované obdobie zaznamenali MSP pôsobiace v stavebníctve. Dlhodobo najlepšou platobnou disciplínou (resp. nižšou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS) sa vyznačujú podniky pôsobiace v odvetví služieb.

Graf 16 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

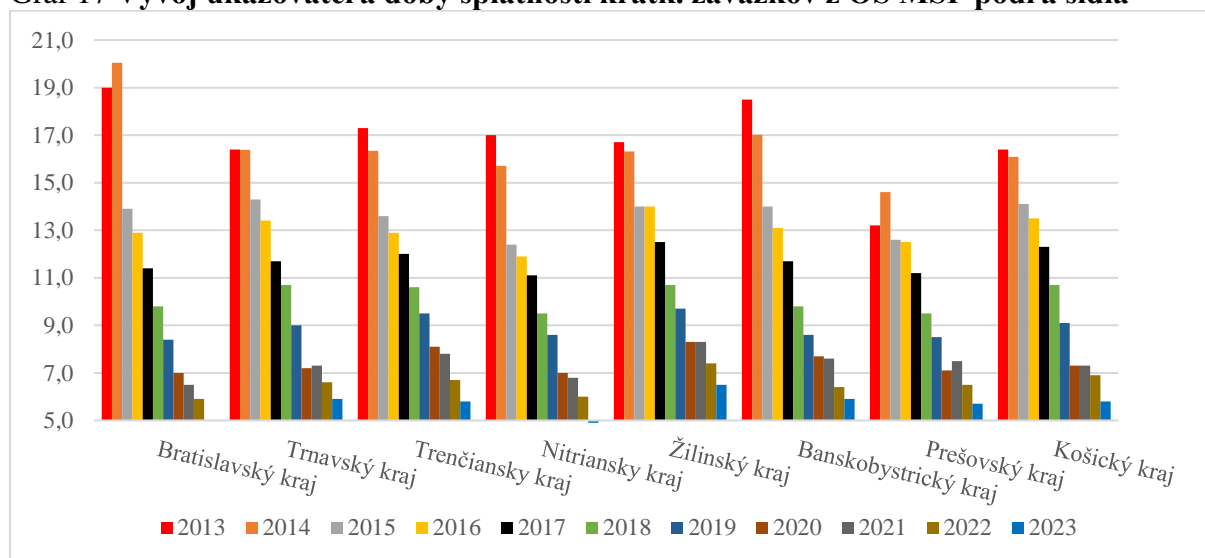

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla

V roku 2023 došlo k poklesu mediánovej hodnoty doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku vo všetkých krajoch. Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v Nitrianskom a Košickom kraji, kde sa znížil o 1,1 p. b. Počas obdobia rokov 2014–2023 vykazoval ukazovateľ doby splatnosti záväzkov z obchodného styku klesajúci trend na úrovni jednotlivých regiónov, čo možno hodnotiť pozitívne.

Graf 17 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla

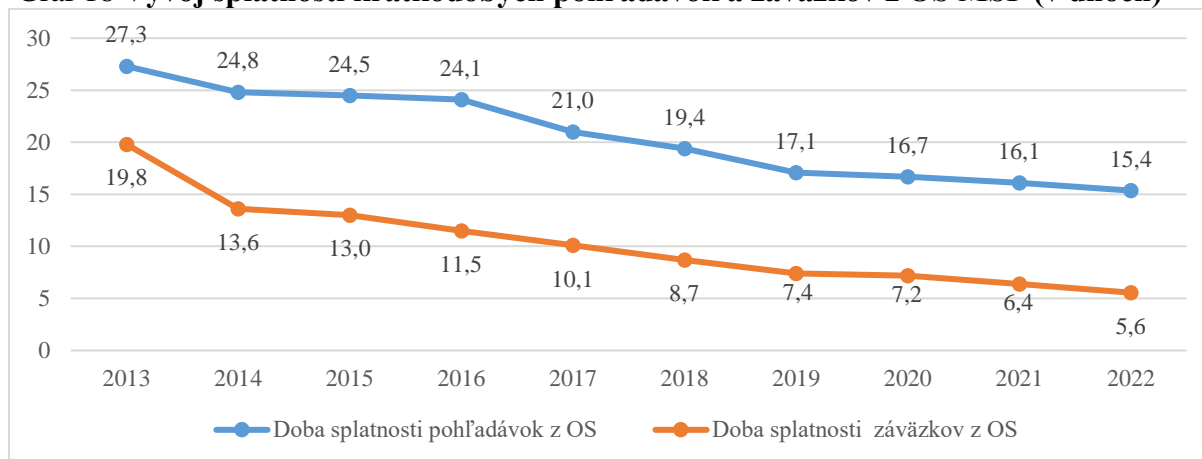
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS

Porovnaním doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku možno získať informáciu o pozícii MSP voči svojim dodávateľom a odberateľom. Z podnikového hľadiska možno považovať za optimálny stav taký, keď doba splatnosti záväzkov z OS mierne prevyšuje dobu splatnosti pohľadávok z OS. V tomto prípade získava podnik finančné prostriedky od svojich odberateľov skôr ako uhrádza finančné prostriedky svojim dodávateľom. Uvedená situácia umožňuje podniku dočasne využívať väčšie množstvo finančných prostriedkov, čím nevzniká riziko platobnej neschopnosti. Je však potrebné poznamenať, že doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku by nemala výrazne prevyšovať dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok.

Doba splatnosti pohľadávok aj záväzkov z OS medziročne poklesla. Výraznejší medziročný pokles, vyjadrený v absolútnej hodnote, zaznamenal ukazovateľ doby splatnosti záväzkov z OS, ktorý poklesol o 0,8 dňa. Doba splatnosti pohľadávok z OS zaznamenala pokles na úrovni 0,6 dňa, čo sa prejavilo miernym zvýšením rozdielu medzi oboma splatnosťami na 9,8 dňa. Z dosiahnutých hodnôt jednotlivých ukazovateľov je zrejmé, že doba splatnosti pohľadávok z OS naďalej výrazne prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, čo na jednej strane vypovedá o dobrej platobnej disciplíne MSP, avšak na strane druhej im môže spôsobiť problémy spojené s nedostatkom pohotových peňažných prostriedkov v dôsledku neskoršej úhrady od svojich odberateľov. Na základe dosiahnutých výsledkov tak možno konštatovať, že MSP majú vo vzťahu k svojim odberateľom slabšiu vyjednávaciu pozíciu.

Graf 18 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.2.3 Obrat aktív

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Vypovedá o tom ako efektívne spoločnosť využíva svoje aktíva. Výsledná hodnota odpovedá na otázku, koľkokrát sa celkové aktíva otočia vo forme tržieb za jeden rok. Udáva koľko eur tržieb vytvorilo jedno euro aktív podniku. Čím je hodnota ukazovateľa vyššia tým lepšie.

Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Po predchádzajúcom náraste sa obrat aktív MSP v roku 2023 nezmenil, **zostal na úrovni 0,82 bodu**. Tento nezmenený obrat je dôsledkom činnosti mikropodnikov, ktoré tvoria dominantnú časť populácie MSP. Mierny pokles obratu aktív bol zaznamenaný u malých a stredných podnikov (o 0,3 bodu).

Spomedzi MSP dosiahli najvyššiu mieru využitia majetku stredné podniky, ktorých aktíva sa vrátili vo forme tržieb 1,89-krát za rok. Malé podniky zaznamenali obrat aktív na úrovni 1,82. Mikropodniky dosiahli v porovnaní s malými a strednými podnikmi výrazne nižšiu účinnosť využitia majetku - len na úrovni 0,75.

Tabuľka 8 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

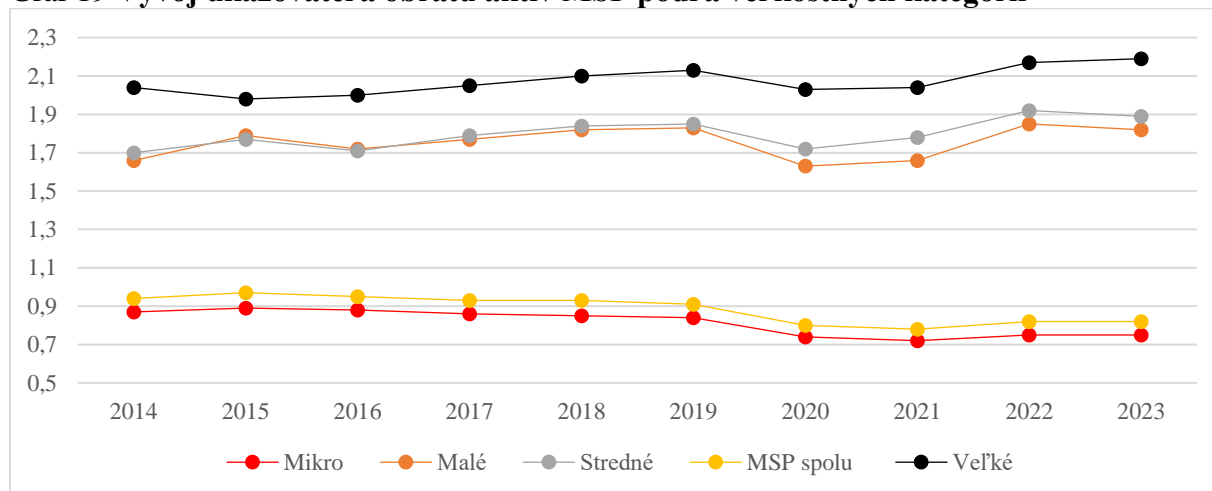
Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022
Mikro	0,87	0,89	0,88	0,86	0,85	0,84	0,74	0,72	0,75	0,75	=
Malé	1,66	1,79	1,72	1,77	1,82	1,83	1,63	1,66	1,85	1,82	↓0,03
Stredné	1,7	1,77	1,71	1,79	1,84	1,85	1,72	1,78	1,92	1,89	↓0,03
MSP spolu	0,94	0,97	0,95	0,93	0,93	0,91	0,80	0,78	0,82	0,82	=
Veľké	2,04	1,98	2,00	2,05	2,10	2,13	2,03	2,04	2,17	2,19	↑0,02

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa obratu aktív sa v rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov vyznačoval mierne odlišnými trendami. Po roku 2016 mali malé a stredné podniky prevažne rastúci trend. V roku 2020 však zaznamenali pokles, ktorý sa v nasledujúcich dvoch hodnotených rokoch opäť zvrátil do rastu. V poslednom hodnotenom roku došlo k ďalšiemu

poklesu. Mikropodniky dosiahli najvyššiu hodnotu obratu aktív v roku 2015 (0,89 bodu). Od roku 2016 obrat aktív mikropodnikov prevažne klesal, až kým sa v rokoch 2022 a 2023 stabilizoval na úrovni 0,75 bodu.

Graf 19 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií

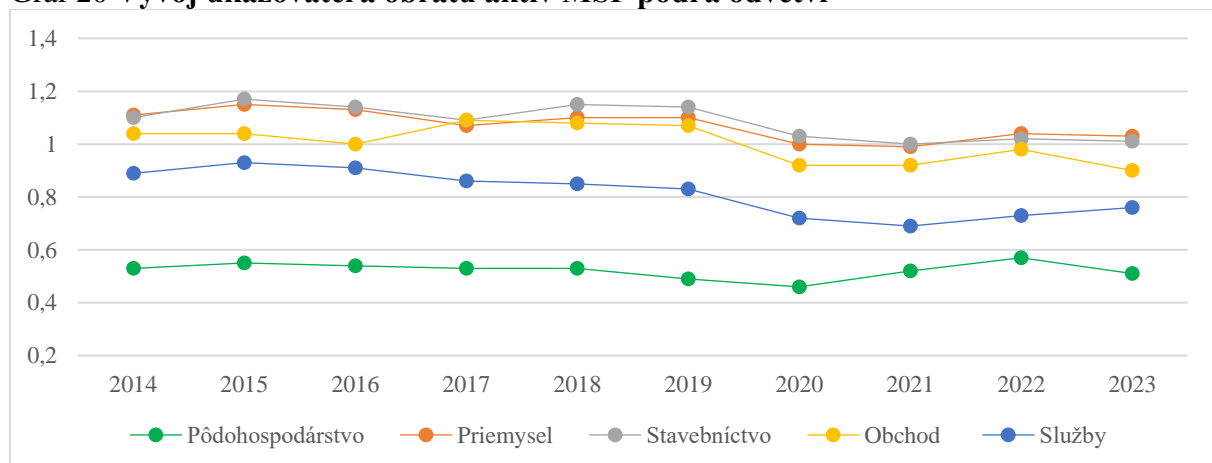
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa odvetví

Z hľadiska jednotlivých odvetví zaznamenali pokles obratu aktív v roku 2023 MSP pôsobiace vo všetkých odvetviach hospodárstva, okrem služieb. V absolútnej hodnote dosiahli najpriaznivejšie hodnoty podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví priemysel (1,03 bodu), nasledované MSP v sektore stavebníctva (1,01 bodu) a zo sektora obchodu (0,90 bodu).

Účinnosť využitia majetku MSP pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva a služieb je počas celého sledovaného obdobia výrazne nižšia, čo je do značnej miery spôsobené aj samotným charakterom podnikateľskej činnosti. MSP pôsobiace v týchto odvetviach sa vyznačujú podpriemernou tvorbou tržieb, čo ich vzhľadom k veľkosti majetku zaraďuje medzi sektory s najnižším obratom aktív.

Graf 20 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví

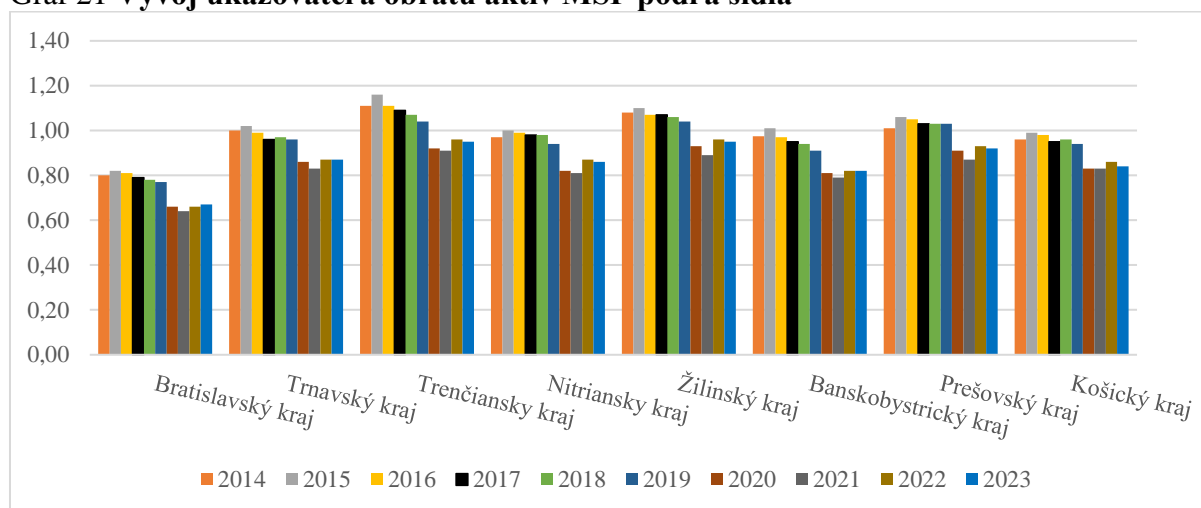

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa sídla

V medziročnom porovnaní obratu aktív MSP v členení podľa sídla došlo taktiež k poklesu hodnôt vo väčšine krajoch SR. V roku 2023 najúčinnejšie využívali majetok MSP sídliace v Trenčianskom a Žilinskom kraji (zhodne 0,95). Dlhodobo výrazne nižšie hodnoty obratu aktív v porovnaní s ostatnými kraji dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Naopak medzi MSP s dlhodobo nadpriemerným využitím majetku možno zaradiť subjekty so sídlom v Trenčianskom, Žilinskom a Prešovskom kraji.

Graf 21 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti skúmajú štruktúru finančných zdrojov podnikov, ktorá ovplyvňuje ich finančnú stabilitu. Vysoký podiel vlastných zdrojov prispieva k väčšej stabilite a nezávislosti podniku. Naopak, pri nízkom podiele vlastného kapitálu rastie riziko platobnej neschopnosti vyplývajúcej z vysokej miery zadlženia. V rovnovážnom trhovom prostredí je vlastný kapitál drahší ako cudzí, keďže vlastníci očakávajú vyššie zhodnotenie kapitálu ako by dosiahol na trhu. Vyšší podiel cudzích zdrojov tak môže za istých okolností prispievať k zvýšeniu rentability podniku. Pre podniky je optimálne viazať primeraný podiel vlastných a cudzích zdrojov financovania.

2.3.1 Celková zadlženosť aktív

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na celkovom krytí majetku (pasívach). Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %. V prípade, že ukazovateľ dosiahne hodnotu 0 % znamená to, že podnik pracuje len s využitím vlastného kapitálu. Naopak, ak ukazovateľ dosiahne hodnotu 100 %, podnik využíva len cudzí kapitál. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sú veľmi individuálne – v závislosti od predmetu podnikania a odvetvia, v ktorom podnik pôsobí. Väčšinou sa pohybujú v rozmedzí od 30 do 70 %.

Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Trend poklesu mediánu celkovej zadlženosti aktív MSP pokračoval aj v roku 2023. Medziročne sa zadlženosť **znižila o 1,49 p. b., dosiahla úroveň 45,17 %**. Táto hodnota predstavuje historicky najnižšiu úroveň zadlženosti aktív MSP za celé sledované obdobie.

Medziročné zníženie zadlženosti MSP bolo ovplyvnené poklesom zadlženosti mikropodnikov a malých podnikov. Naopak, u stredných podnikov bol zaznamenaný mierny nárast zadlženosti. V roku 2023 boli najmenej zadlžené mikropodniky (42,58 %) a najviac zadlžené malé podniky (64,09 %).

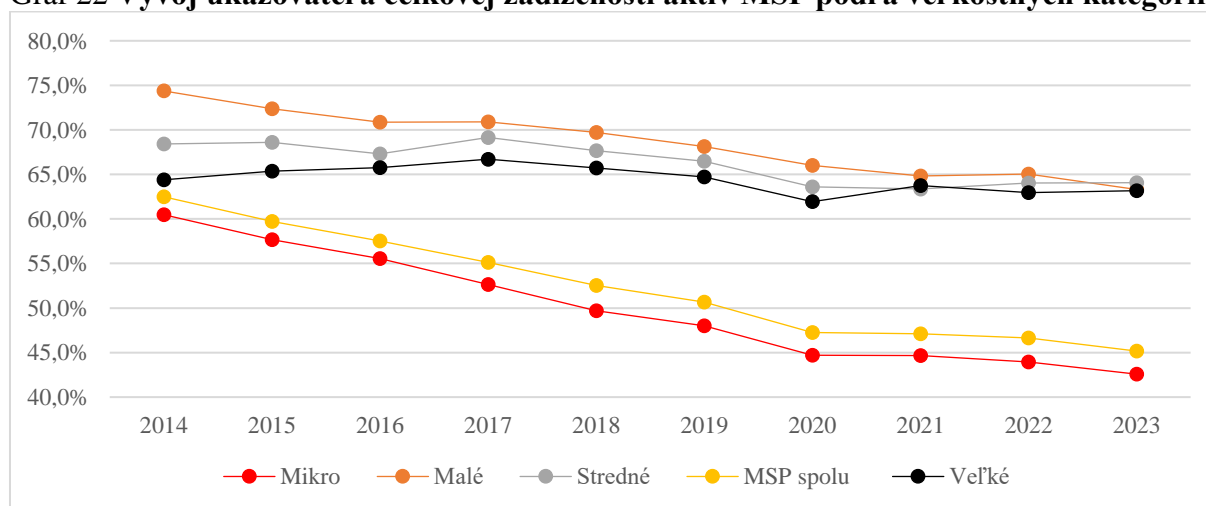
Tabuľka 9 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	60,48%	57,68%	55,56%	52,63%	49,70%	48,01%	44,69%	44,67%	43,96%	42,58%	↓-1,38
Malé	74,37%	72,36%	70,85%	70,91%	69,72%	68,13%	66,01%	64,81%	65,03%	63,31%	↓-1,72
Stredné	68,41%	68,60%	67,29%	69,15%	67,65%	66,49%	63,59%	63,37%	64,04%	64,09%	↑0,05
MSP spolu	62,49%	59,73%	57,54%	55,14%	52,54%	50,66%	47,25%	47,10%	46,66%	45,17%	↓-1,49
Veľké	64,40%	65,38%	65,77%	66,71%	65,74%	64,73%	61,94%	63,74%	62,97%	63,18%	↑0,21

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2014 využívali slovenské MSP cudzí kapitál v nižšej miere. Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív stredných podnikov sa vyznačoval mierne kolísavým priebehom, s nárastom v závere sledovaného obdobia. Zadlženosť malých podnikov a mikropodnikov mala klesajúcu tendenciu takmer počas celého sledovaného obdobia. Mikropodniky sa dlhodobo vyznačujú najnižším podielom cudzích zdrojov.

Graf 22 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

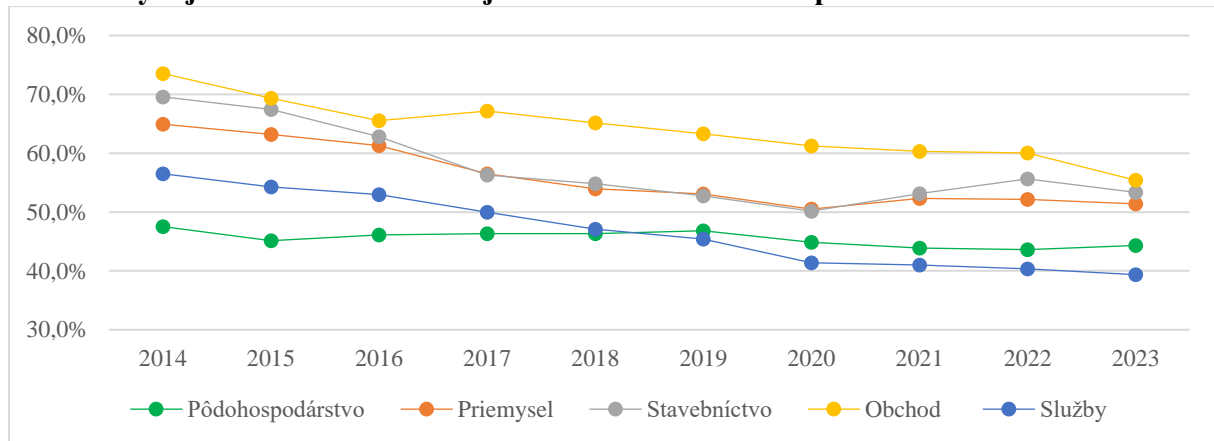
Celková zadlženosť aktív podľa odvetví

V medziročnom porovnaní došlo k poklesu celkovej zadlženosti aktív MSP v takmer všetkých odvetviach, okrem pôdohospodárstva, v ktorom dochádzalo k nárastu zadlženosti MSP.

Z dlhodobého hľadiska má ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív klesajúci trend vo všetkých analyzovaných odvetviach. Pod nárast zadlženosti MSP v pôdohospodárstve sa v poslednom hodnotenom roku 2023 podpísalo najmä rastúce čerpanie bankových úverov, ktoré sa najvýraznejšie zvýšilo práve v tomto sektore.

Medzi subjekty s dlhodobo nižšou celkovou zadlženosťou aktív možno zaradiť pôdohospodárske podniky a podniky pôsobiace v oblasti služieb. Naopak, spomedzi analyzovaných odvetví sa dlhodobo vyšším podielom cudzích zdrojov vyznačovali podniky pôsobiace v oblasti obchodu. Vzhľadom na vyšší stupeň samofinancovania ako v roku 2014 možno konštatovať, že zadlženosť slovenských MSP v členení podľa odvetví nie je vysoká.

Graf 23 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví

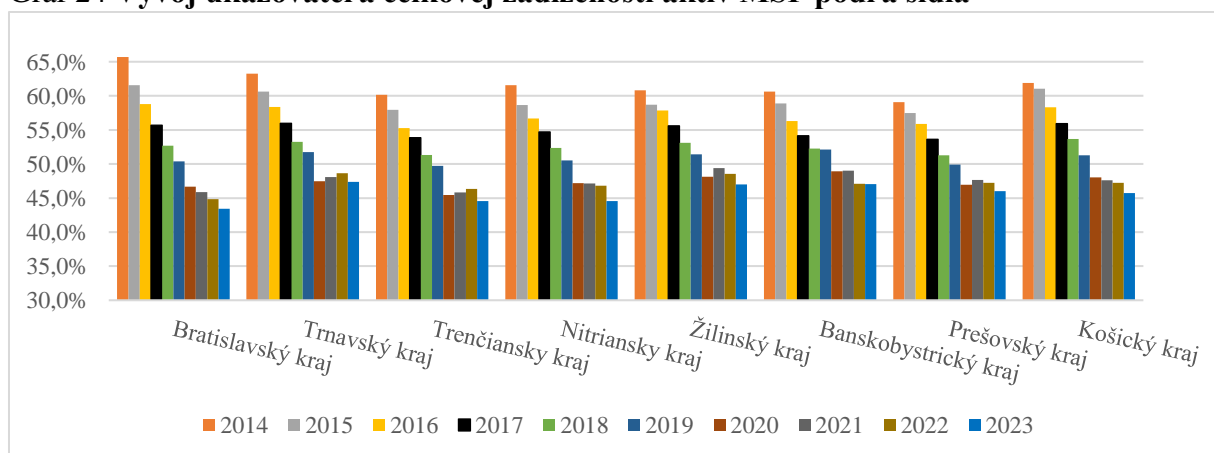

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa sídla

MSP zaznamenali pozitívny vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti vo všetkých krajoch SR. V celkovom percentuálnom vyjadrení bola zadlženosť MSP v jednotlivých slovenských krajoch vyrovnaná a v roku 2023 sa pohybovala v rozpätí od 43,41 % v Bratislavskom kraji po 47,38 % v Trnavskom kraji. Obdobne ako pri vývoji ukazovateľa z odvetvového hľadiska, aj z regionálneho má ukazovateľ celkovej zadlženosti dlhodobo klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. Je potrebné podotknúť, že rozdiely medzi jednotlivými kraji boli v analyzovanom období skutočne minimálne. Slovenské MSP v regionálnom členení počas celého sledovaného obdobia neprekročili odporúčanú hranicu zadlženosti.

Graf 24 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery

Malé a stredné podniky dlhodobo považujú financovanie za jednu z najväčších bariér v rozvíjaní ich podnikania. Získanie finančných zdrojov je problematické predovšetkým pre novozaložené a začínajúce podniky, ktoré nemajú úverovú históriu. Banky sú v poskytovaní úverov pre MSP opatrné, a tak požadujú od týchto podnikov vysokú mieru zabezpečenia. Ukazovateľ podielu malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankového úveru na celkovom počte podnikateľských subjektov.

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Miera využívania bankových úverov MSP v medziročnom porovnaní výraznejšie nezmenila. **Zvýšila sa len o 0,1 p. b. na 19,5 %**. Nárast využívania bankových úverov bol zaznamenaný u mikropodnikov a malých podnikov, v prípade stredných podnikov došlo k poklesu.

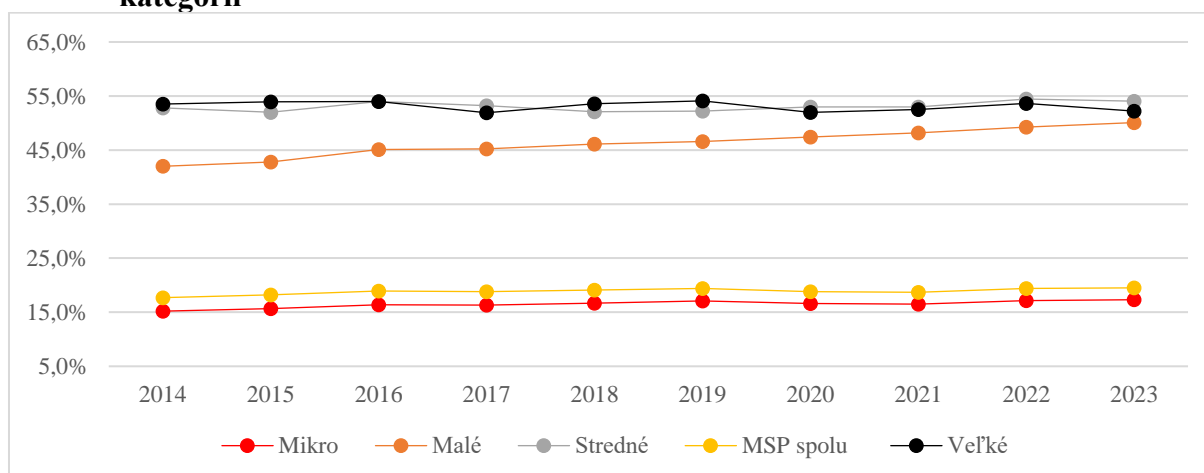
Spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií sú bankové úvery najviac využívané v stredných podnikoch, nakoľko s rastúcou veľkosťou podniku rastú aj nároky na financovanie. V roku 2023 využívalo úverové financovanie viac ako polovica (54,1 %) stredných podnikov, 50,1 % malých podnikov a iba 17,3 % mikropodnikov. Takýto malý podiel mikropodnikov súvisí s ich kapitálovou silou a nedostatočnou úverovou históriou, ktorá sa odráža v nízkom čerpaní komerčných úverov.

Tabuľka 10 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	15,2%	15,7%	16,4%	16,3%	16,7%	17,1%	16,6%	16,5%	17,1%	17,3%	↑0,2
Malé	42,0%	42,8%	45,1%	45,2%	46,1%	46,6%	47,4%	48,2%	49,2%	50,1%	↑0,8
Stredné	52,8%	52,0%	54,0%	53,2%	52,1%	52,2%	53,0%	53,0%	54,4%	54,1%	↓-0,4
MSP spolu	17,7%	18,2%	18,9%	18,8%	19,1%	19,4%	18,8%	18,7%	19,4%	19,5%	↑0,1
Veľké	53,5%	53,9%	54,0%	51,9%	53,6%	54,1%	52,0%	52,5%	53,6%	52,2%	↓-1,4

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V roku 2023 využívali MSP bankové úvery o takmer 2 p. b. viac ako pred desiatimi rokmi. K nárastu využívania bankových úverov v porovnaní s rokom 2014 došlo u všetkých veľkostných kategórií MSP. Z hľadiska dynamiky ukazovateľa rastie využívanie bankových úverov najmä v kategórii malých podnikov.

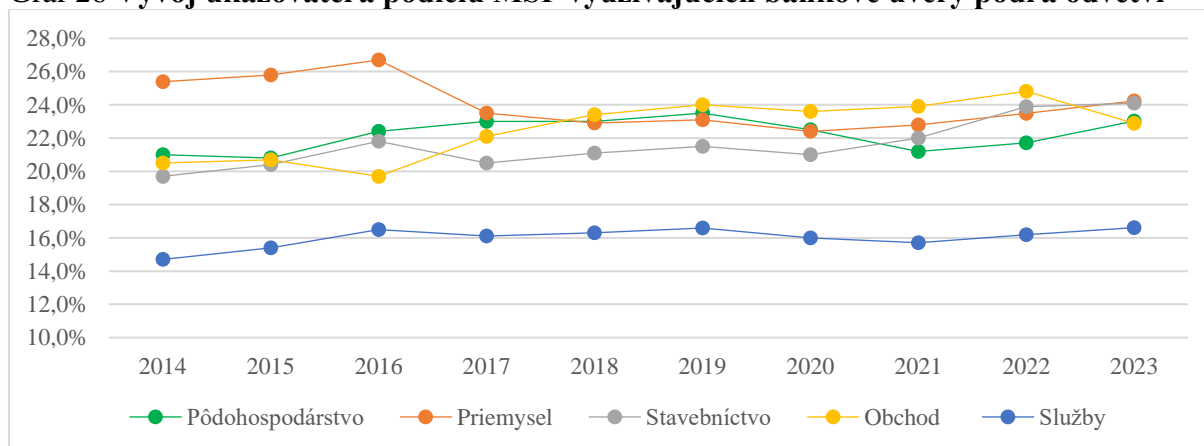
Graf 25 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

V členení podľa odvetví došlo k nárastu podielu MSP využívajúcich bankové úvery vo väčšine odvetví, okrem obchodu. Najnižšiu mieru využívania bankových úverov mali MSP poskytujúce služby (16,2 %). MSP v sektore priemyslu majú najvyšší podiel na využívaní bankových úverov (24,2 %). Miera využívania bankových úverov sa v medzročnom porovnaní najvýraznejšie zvýšila v sektore pôdohospodárstva.

V porovnaní s rokom 2014 je zreteľný mierny pokles využívania bankových úverov v odvetví priemyslu. V ostatných odvetviach došlo počas sledovaného obdobia k nárastu využívania bankových úverov zo strany MSP.

Graf 26 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

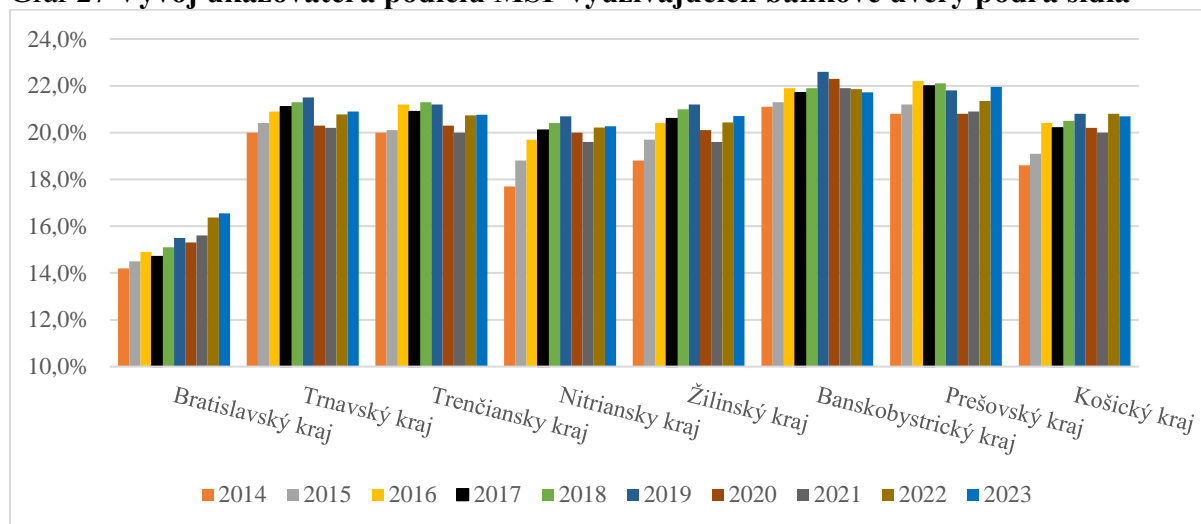
Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Vo väčšine krajoch SR došlo k nárastu podielu MSP využívajúcich bankové úvery. Nezmenený stav bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji a mierny pokles v Banskobystrickom a Košickom kraji.

Dlhodobovo výrazne nižšie percento MSP využívalo bankové úvery v Bratislavskom kraji. Pravdepodobným dôvodom je častejšie využívanie vlastných kapitálových zdrojov a štruktúra firiem, ktoré sa vo väčšej miere orientujú na menej kapitálovo náročné odvetvia, ako sú služby.

Naopak, medzi kraje s vyšším podielom MSP využívajúcich bankové úvery možno zaradiť Prešovský a Banskobystrický kraj.

Graf 27 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch

Ukazovateľ vyjadruje podiel nákladových úrokov na celkových platených bankových úveroch jednotlivých podnikateľských subjektov. Čím je hodnota ukazovateľa nižšia, tým nižšiu finančnú záťaž to pre podnik predstavuje.

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov MSP oproti roku 2022 narástol o 2,01 p. b. na úroveň **6,66 %**. Medziročný nárast podielu nákladových úrokov na bankových úveroch nastal vo všetkých veľkostných kategóriách. Rast úrokov na bankových podnikových úveroch v roku 2023 potvrdzujú aj údaje bankovej úrokovej štatistiky NBS². V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli spomedzi MSP najnižší podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov v roku 2023 stredné podniky – 5,43 %. Naopak, najvyšší podiel zaznamenali mikropodniky – 6,88 %, čo súvisí s vyšším rizikom platobnej neschopnosti ako u väčších podnikov.

² <https://nbs.sk/statisticke-udaje/financne-institucie/banky/statisticke-a-analyticke-prehlady/urokova-statistika/bankova-urokova-statistika-uvery/>

Tabuľka 11 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

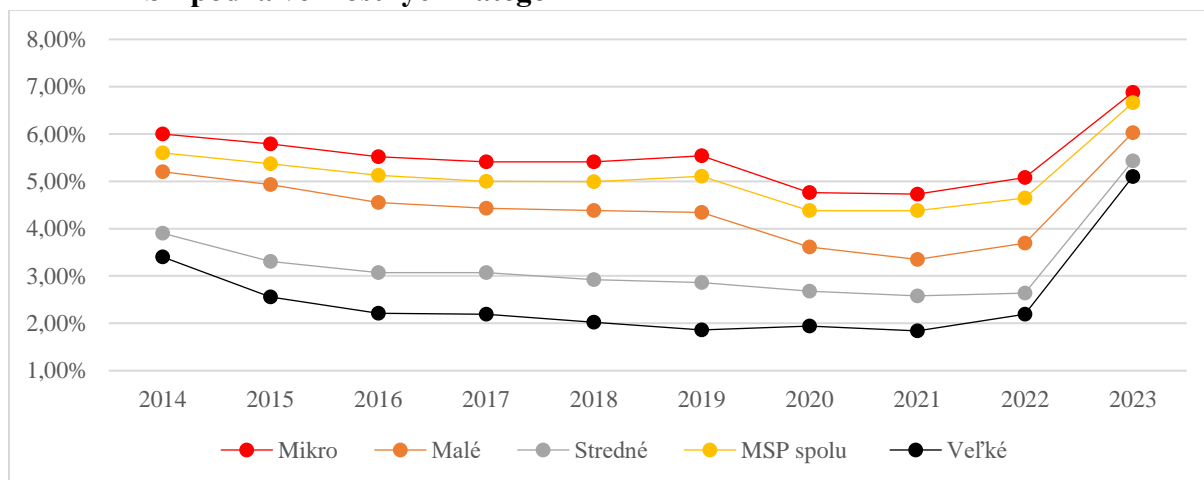
Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	6,00%	5,79%	5,52%	5,41%	5,41%	5,54%	4,76%	4,73%	5,08%	6,88%	↑1,8
Malé	5,20%	4,93%	4,55%	4,43%	4,38%	4,34%	3,61%	3,35%	3,69%	6,03%	↑2,34
Stredné	3,90%	3,31%	3,07%	3,07%	2,92%	2,86%	2,68%	2,58%	2,64%	5,43%	↑2,79
MSP spolu	5,60%	5,37%	5,13%	5,00%	4,99%	5,11%	4,38%	4,38%	4,65%	6,66%	↑2,01
Veľké	3,40%	2,56%	2,21%	2,19%	2,02%	1,86%	1,94%	1,84%	2,19%	5,10%	↑2,91

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na bankových úveroch mal v predchádzajúcom období prevažne klesajúci trend. V posledných dvoch rokoch dochádza k nárastu podielu u všetkých veľkostných kategóriách MSP.

Dlhodobu najnižšiu podiel nákladových úrokov spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií MSP dosahujú stredné podniky, ktoré sú spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP kapitálovo najsilnejšie.

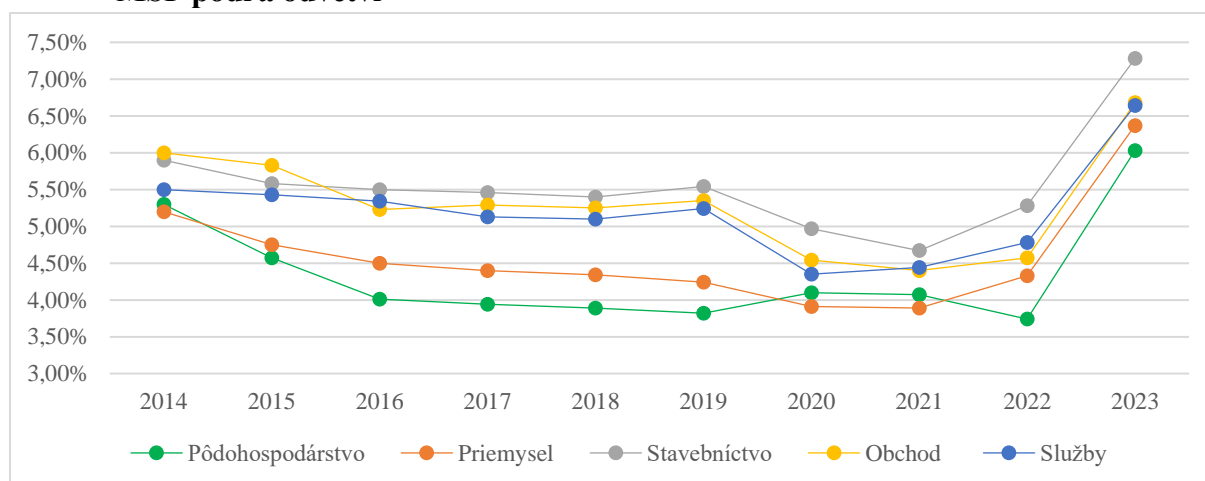
Graf 28 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví

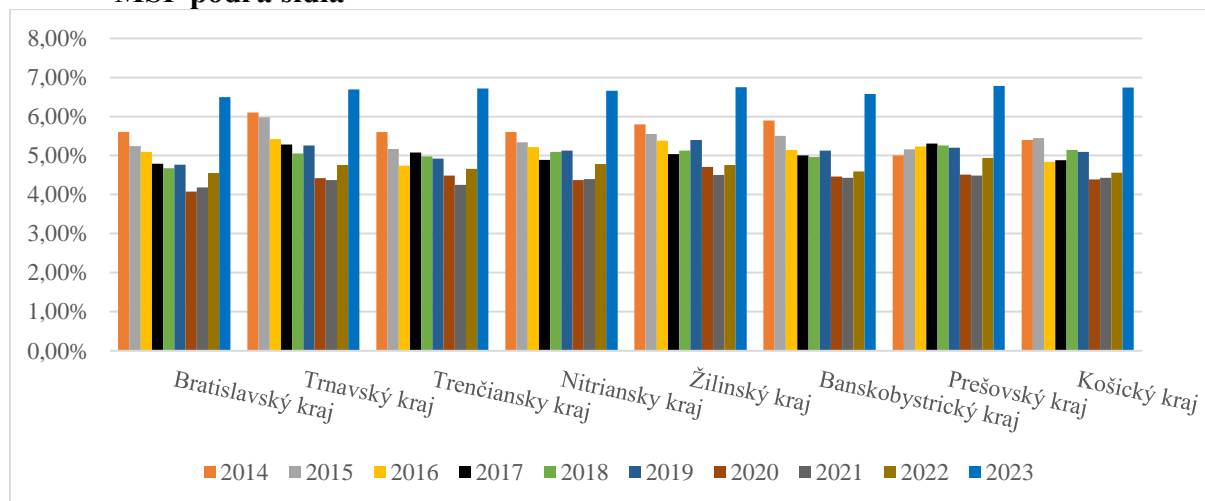
Nárast podielu nákladových úrokov na bankových úveroch dosiahli MSP vo všetkých odvetviach hospodárstva. Medzi odvetviami s dlhodobou nízkym podielom nákladových úrokov možno zaradiť priemysel a pôdohospodárstvo. Najvyšší podiel nákladových úrokov je dosahovaný v stavebníctve.

Graf 29 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla

Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch v členení podľa sídla medziročne vzrástol vo všetkých krajoch SR. Celkový podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch bol v roku 2023 relatívne vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 6,50 % v Bratislavskom kraji po 6,78 % v Prešovskom kraji. Rovnako ako v prípade ostatných členení (podľa veľkosti a odvetví), aj v členení podľa sídla má ukazovateľ klesajúci trend do roku 2021, s následným nárastom od roku 2022.

Graf 30 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4 Ukazovatele rentability

Rentabilita je základný indikátor finančného zdravia podnikov. Označuje schopnosť zhodnocovať vložené prostriedky vo forme zisku. Do úrovne ukazovateľov rentability sa premieta zároveň úroveň a vývoj likvidity, aktivity i zadlženosti a ukazovatele rentability ich

tak zahŕňajú (syntetizujú). Sú tak komplexnejšími ukazovateľmi hodnotiacimi finančné zdravie a finančnú kondíciu podnikov, ktoré vypovedajú o efektívnosti transformačného procesu.

2.4.1 Rentabilita aktív

Ukazovateľ rentability aktív resp. celkového kapitálu zastupuje pohľad manažmentu podniku. Posudzuje tak výkonnosť podnikov bez ohľadu na pôvod kapitálu. Ukazovateľ charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podnikov bez zohľadnenia efektu veriteľov a je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam.

Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Rentabilita aktív MSP zaznamenala pozitívny vývoj aj v roku 2023. V porovnaní s predchádzajúcim rokom narástla o 0,23 p. b. na 1,88 %. Za rastom rentability aktív MSP stojí predovšetkým rast rentability v kategórii mikropodnikov. Rentabilita aktív mikropodnikov vzrástla o 0,26 p. b.. Naopak, medián rentability aktív malých a stredných podnikov sa mierne znížil. Najvyššiu rentabilitu aktív dosiahli stredné podniky (5,98 %), najnižšia bola zaznamenaná u mikropodnikov (1,57 %).

Tabuľka 12 Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

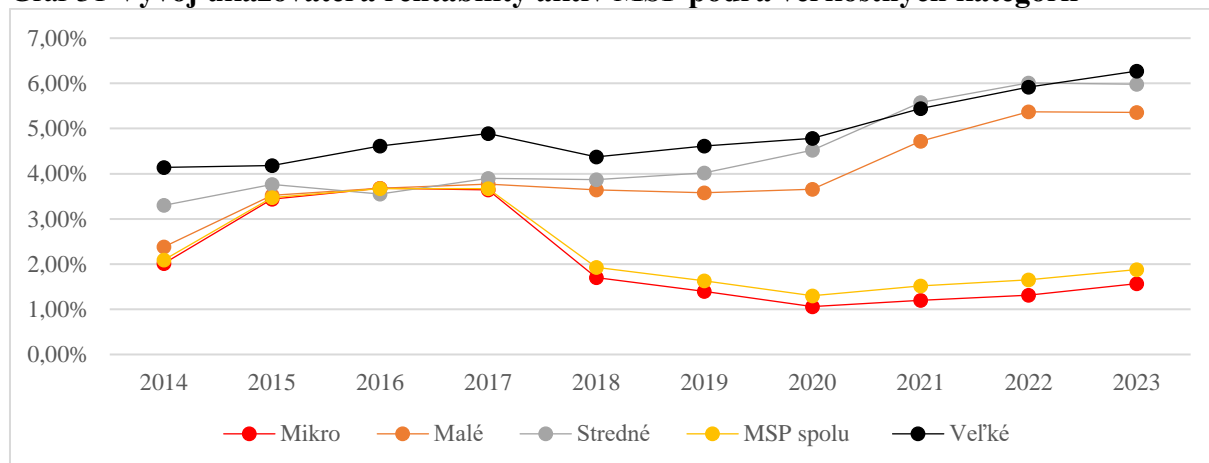
Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	2,01%	3,44%	3,68%	3,64%	1,70%	1,40%	1,06%	1,20%	1,31%	1,57%	↑0,26
Malé	2,38%	3,52%	3,68%	3,77%	3,64%	3,58%	3,66%	4,72%	5,37%	5,36%	↓-0,01
Stredné	3,30%	3,76%	3,55%	3,90%	3,87%	4,02%	4,52%	5,58%	6,01%	5,98%	↓-0,03
MSP spolu	2,09%	3,47%	3,67%	3,67%	1,93%	1,63%	1,30%	1,52%	1,65%	1,88%	↑0,23
Veľké	4,14%	4,18%	4,61%	4,89%	4,37%	4,61%	4,78%	5,44%	5,92%	6,27%	↑0,35

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív MSP bola od roku 2014 do roku 2017 ovplyvnená zavedením a zrušením daňových licencií³. Od roku 2018 dochádzalo k poklesu rentability hlavne u mikropodnikov. V posledných troch hodnotených rokoch rentabilita MSP opäť rástla. Stredné podniky dosahovali spomedzi MSP dlhodobo najvyššiu rentabilitu aktív takmer v celom sledovanom období.

³ Zavedením daňových licencií dochádzalo k zániku stratových firiem.

Graf 31 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií

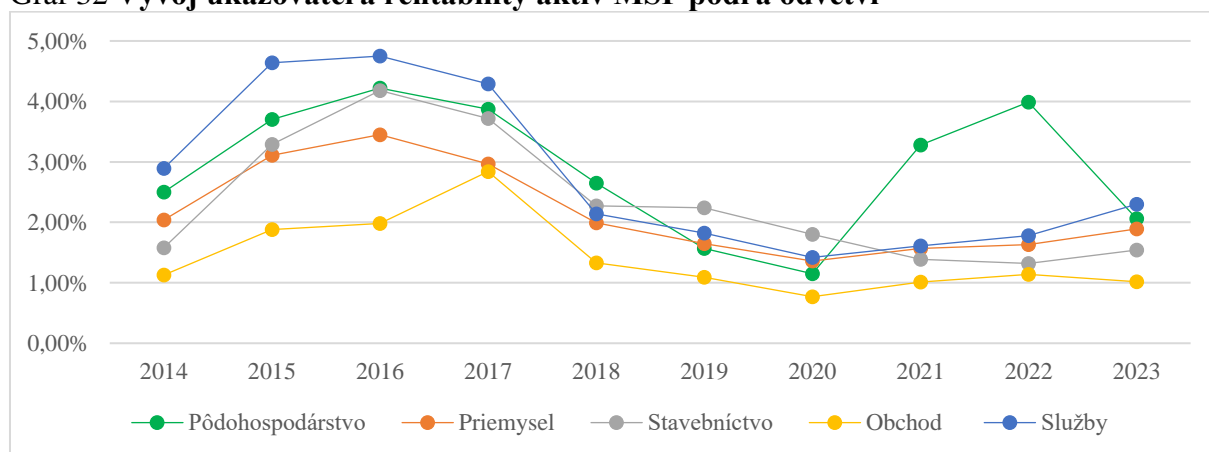

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa odvetví

Po roku 2014 vzrástla rentabilita aktív MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejšia rast zaznamenali MSP pôsobiace v odvetví služieb, pôdohospodárstva a stavebníctva. Po roku 2016 však začala rentabilita aktív MSP v jednotlivých odvetviach klesať a tento trend pretrvával do roku 2020. Od roku 2021 dochádza k nárastu rentability aktív vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem stavebníctva, ktorého rentabilita aktív MSP naďalej klesala. V prípade pôdohospodárstva došlo v rokoch 2021 – 2022 k významnému nárastu rentability aktív MSP. Rentabilita aktív MSP sa však v pôdohospodárstve v roku 2023 prepada. Výrazné zhoršenie hospodárenia poľnohospodárskych firiem v roku 2023 potvrdzuje aj Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej MPRV SR) v Zelenej správe za rok 2023. V poľnohospodárskej prvovýrobe sa podľa MPRV SR medziročne znížil kladný výsledok hospodárenia o 38,3 %. Medzi hlavné faktory tohto poklesu patrili rastúce náklady, ktoré prevýšili rast výnosov, a výrazný prepád cien obilnín (o 32 %) a olejní (o 35 %)⁴. V poslednom hodnotenom roku sa rentabilita aktív znížila aj v obchode. Ostatné odvetvia dosiahli rast.

Graf 32 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

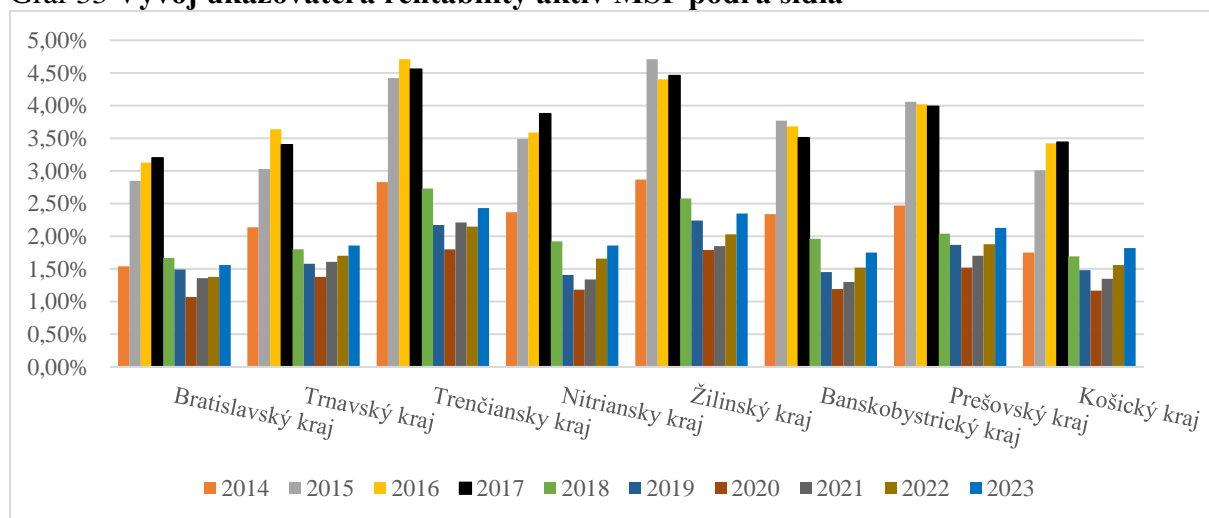
⁴ Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR: <https://www.mpsr.sk/polnohospodarstvo-a-potravinarstvo/122>

Rentabilita aktív podľa sídla

Od roku 2014 medián rentability aktív vzrástol vo všetkých slovenských krajoch, čo súviselo aj so zavedením daňových licencií, ktoré viedli k zániku stratových firiem. K zvratu v nastolenom pozitívnom trende došlo v roku 2018, kedy výrazne klesli hodnoty ukazovateľa vo všetkých krajoch a tento krátkodobý negatívny trend pretrval do roku 2020, v ktorom bol zaznamenaný ďalší pokles. V posledných troch rokoch rentabilita rástla vo väčšine krajoch, pričom v poslednom roku najviac v Žilinskom kraji.

V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli v roku 2023 najvyššiu rentabilitu aktív MSP sídliace v Žilinskom kraji (2,35 %). Najnižšiu rentabilitu zaznamenali podnikateľské subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji (1,56 %).

Graf 33 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.2 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Ukazovateľ je pomerom zisku (upraveného o daň, odpisy a nákladové úroky) a tržieb, pričom pod tržbami rozumieme tržby za predaj tovaru, vlastných výrobkov a služieb.

Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií

Rovnako ako rentability aktív, aj v prípade rentability tržieb MSP došlo k pozitívnemu vývoju. Mediánová hodnota rentability tržieb MSP v medziročnom porovnaní vzrástla o **0,52 p. b. na 5,61 %**. Hodnota ukazovateľa sa zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Spomedzi veľkostných kategórií MSP dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb malé podniky - na úrovni 7,39 %. Naopak, najnižšou celkovou rentabilitou MSP sa vyznačovali mikropodniky (5,35 %).

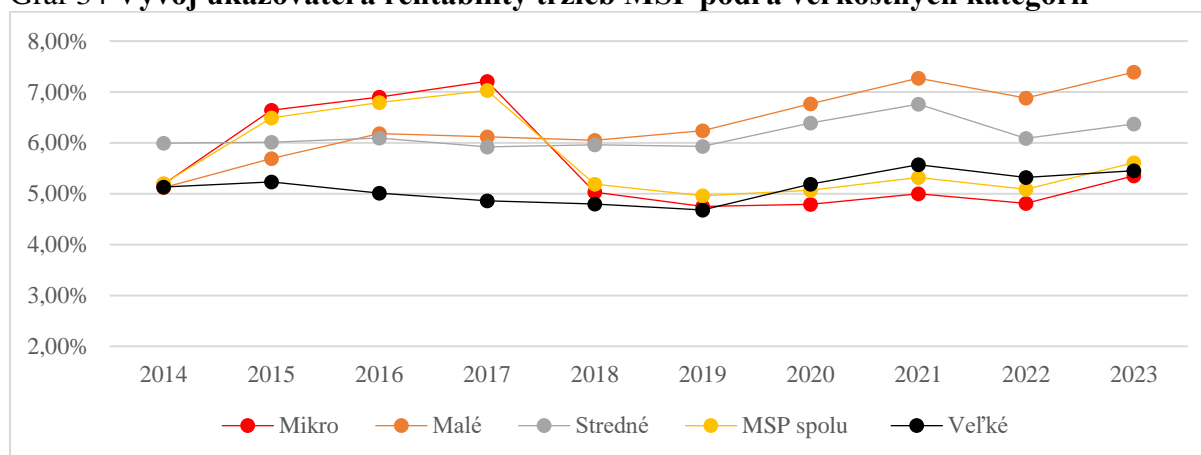
Tabuľka 13 Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	5,19%	6,64%	6,90%	7,21%	5,03%	4,75%	4,79%	5,00%	4,81%	5,35%	↑0,54
Malé	5,12%	5,69%	6,18%	6,12%	6,05%	6,24%	6,77%	7,27%	6,88%	7,39%	↑0,51
Stredné	5,99%	6,01%	6,10%	5,92%	5,96%	5,93%	6,39%	6,76%	6,09%	6,37%	↑0,28
MSP spolu	5,20%	6,49%	6,79%	7,03%	5,19%	4,96%	5,07%	5,32%	5,09%	5,61%	↑0,52
Veľké	5,13%	5,23%	5,01%	4,86%	4,80%	4,68%	5,19%	5,57%	5,32%	5,45%	↑0,13

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj rentability tržieb malých a stredných podnikov nepodliehal v sledovanom období tak výrazným výkyvom ako vývoj u mikropodnikov. V roku 2014 rentabilita tržieb mikropodnikov vzrástla vplyvom zavedenia daňových licencií a od roku 2015 do roku 2017 dosahovali mikropodniky najvyššiu rentabilitu tržieb. V roku 2018 rentabilita tržieb mikropodnikov opäť poklesla pod úroveň rentability malých a stredných podnikov a rovnakú úroveň zaznamenala aj v nasledujúcich rokoch.

Graf 34 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

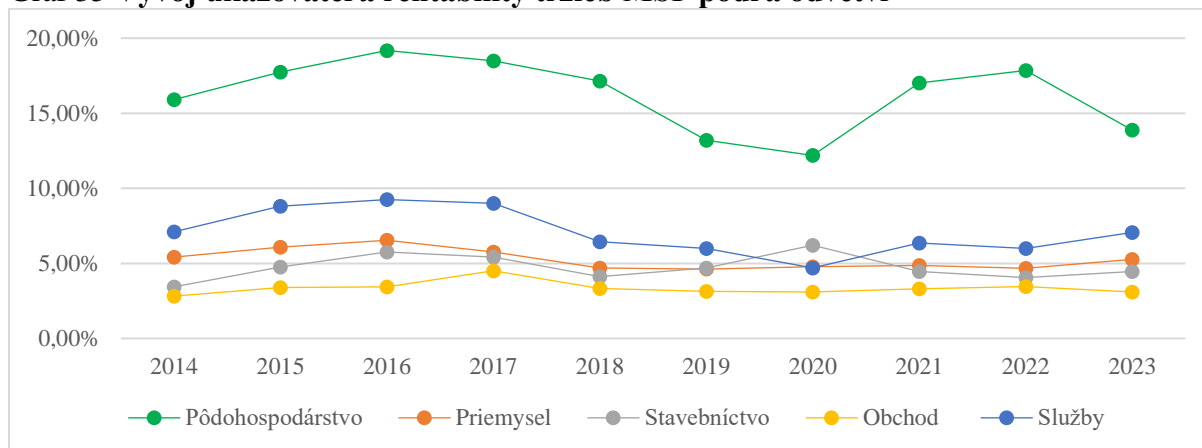
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa odvetví

Nárast rentability tržieb v roku 2023 zaznamenali MSP v troch z piatich hodnotených odvetviach. Pozitívny vývoj je možné sledovať v priemysle, stavebníctve a službách. Pokles nastal najmä v pôdohospodárstve.

Vývoj rentability tržieb mal z dlhodobého hľadiska naprieč analyzovanými odvetviami obdobný priebeh, líšil sa len dynamikou. Dlhodobo nadpriemerné hodnoty ukazovateľa rentability tržieb dosahovali MSP pôsobiace v odvetví pôdohospodárstva – v rozpätí od cca. 10 % po 20 %.

Odvetvím s dlhodobo najnižšou rentabilitou tržieb MSP je obchod. MSP v odvetví obchodu dosahujú vysoké úrovne tržieb, čo vyplýva zo zamerania tejto podnikateľskej činnosti (mediánová hodnota tržieb MSP v obchode je o viac ako 50 % vyššia ako v celom hospodárstve). Zároveň sa vyznačujú podpriemernou úrovňou tvorby zisku, v dôsledku čoho dosahujú najnižšiu rentabilitu tržieb v rámci porovnávaných odvetví.

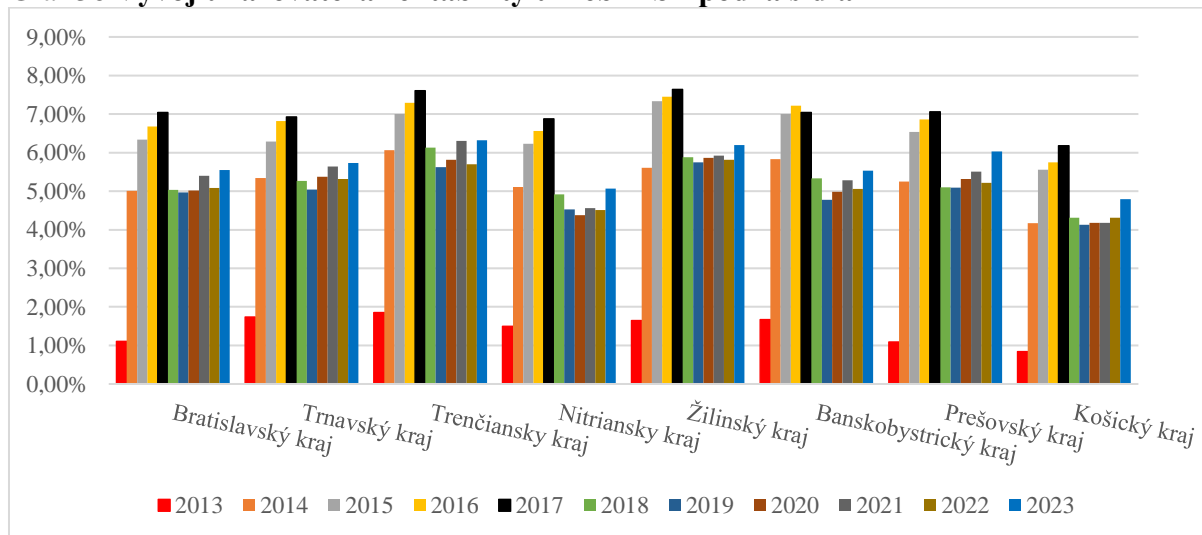
Graf 35 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa sídla

Rentabilita tržieb v členení podľa sídla medziročne rástla v roku 2023 vo všetkých slovenských krajoch. Z hľadiska dynamiky rastu zaznamenali najvýraznejšiu medziročnú zmenu MSP so sídlom v Prešovskom kraji (o 0,81 p. b.).

Vývoj ukazovateľa rentability tržieb podľa sídla mal od roku 2014 do roku 2017 rastúci trend. V roku 2018 hodnota ukazovateľa poklesla vo všetkých krajoch a v nasledujúcich rokoch sa výrazne nezmenila. V posledných hodnotných rokoch dosahovala hodnota ukazovateľa najvyššie hodnoty v Trenčianskom a Žilinskom kraji.

Graf 36 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového hospodárskeho výsledku) na celkovom počte podnikov.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom sa zvýšil aj v roku 2023. Vzrástol o 1,3 p. b. na 68,6 %. Tento nárast je predovšetkým výsledkom pozitívneho vývoja v segmente mikropodnikov a malých podnikov. Stredné podniky ako jediná kategória MSP zaznamenali pokles zastúpenia ziskových firiem. Najnižší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom dosiahli podľa očakávaní mikropodniky (67,6 %) a najvyšší podiel dosiahli stredné podniky (85,2 %). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rastie aj ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.

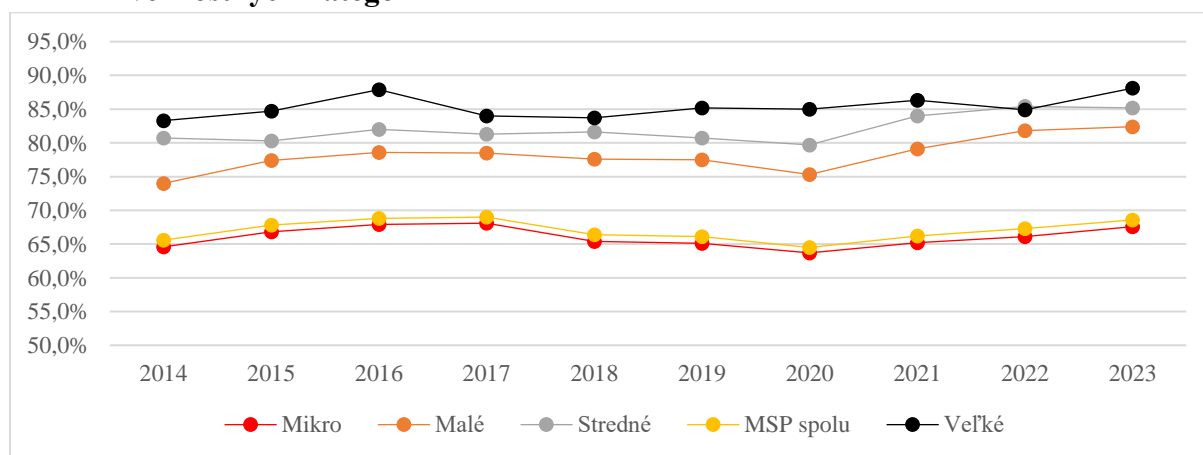
Tabuľka 14 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	64,6%	66,8%	67,9%	68,1%	65,4%	65,1%	63,7%	65,2%	66,1%	67,6%	↑1,5
Malé	74,0%	77,4%	78,6%	78,5%	77,6%	77,5%	75,3%	79,1%	81,8%	82,4%	↑0,6
Stredné	80,7%	80,3%	82,0%	81,3%	81,6%	80,7%	79,7%	84,0%	85,4%	85,2%	↓0,2
MSP spolu	65,6%	67,8%	68,8%	69,0%	66,4%	66,1%	64,5%	66,2%	67,3%	68,6%	↑1,3
Veľké	83,3%	84,7%	87,9%	84,0%	83,7%	85,2%	85,0%	86,3%	84,9%	88,1%	↑3,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Do roku 2017 mal ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom prevažne rastúci trend. Od roku 2018 do roku 2020 dochádzalo k znižovaniu počtu podnikov s kladným hospodárskym výsledkom. Zníženie v samotnom roku 2020 možno pripísať aj dôsledkom pandémie vírusu COVID-19. Od roku 2021 hodnota ukazovateľa opäť vykazuje rast v takmer všetkých veľkostných kategóriách MSP.

Graf 37 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

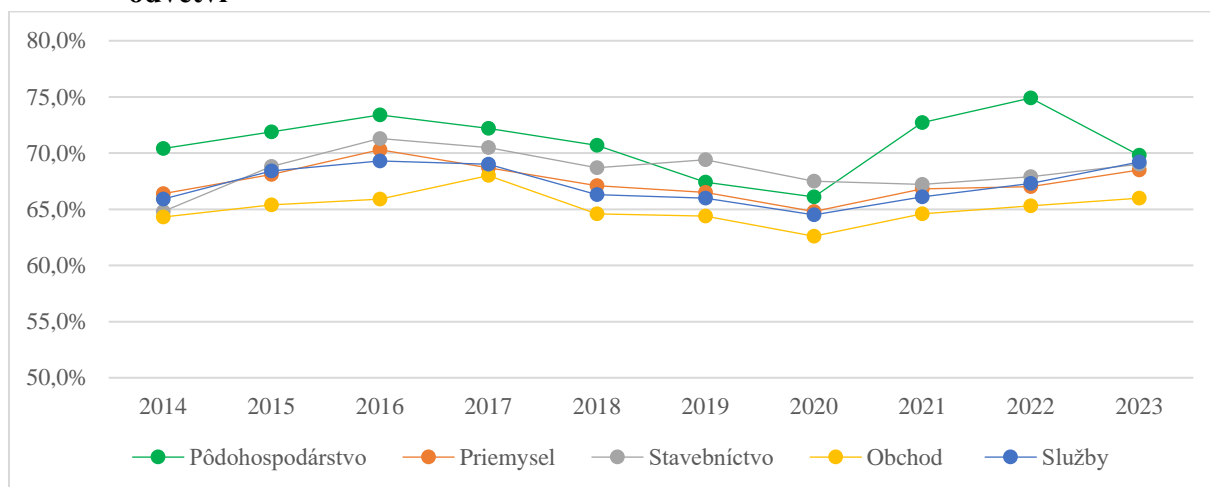
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP došlo k nárastu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom vo všetkých odvetviach hospodárstva, okrem pôdohospodárstva.

Pôdohospodárstvo bolo aj napriek poklesu sektorom s najvyšším podielom MSP s kladným výsledkom hospodárenia (69,8 %). Najnižší podiel ziskových MSP bol zaznamenaný v odvetví obchodu (66,0 %).

Ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa jednotlivých odvetví mal v období rokov 2014 – 2022 nevyrovnaný priebeh. V období rokov 2014 - 2016 rástla hodnota ukazovateľa vo všetkých odvetviach. Po roku 2016 však zaznamenal podiel ziskových MSP vo väčšine odvetví klesajúci trend. Tento nepriaznivý trend v roku 2020 ešte prehĺbila koronakríza, podiel ziskových MSP naprieč odvetviami aj naďalej klesal. Od roku 2021 nastalo zlepšenie a hodnoty ukazovateľa vzrástli vo všetkých vybraných odvetviach. Najrýchlejšie rástlo pôdohospodárstvo, ktoré však v roku 2023 pomerne dynamicky pokleslo.

Graf 38 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

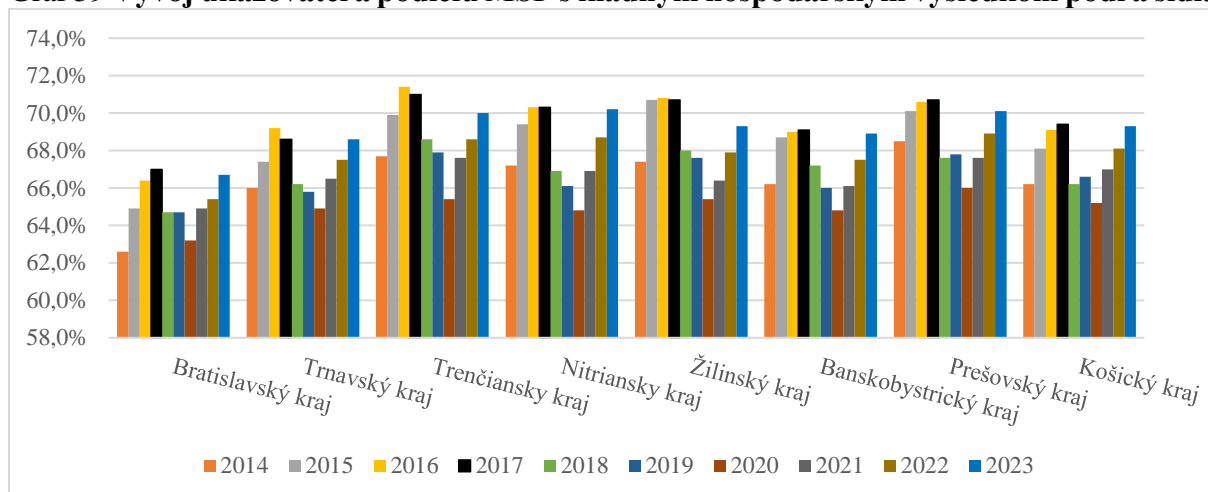
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

V členení podľa jednotlivých regiónov došlo k medziročnému nárastu podielu podnikov s kladným hospodárením vo všetkých krajoch.

Z časového hľadiska dosahoval ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym rastúci trend do roku 2016. Od roku 2018 dochádzalo k znižovaniu podielu MSP s kladným výsledkom hospodárenia vo väčšine krajov a od roku 2021 hodnoty ukazovateľa opäť vzrástli vo všetkých krajoch SR. Medzi kraje s dlhodobou nadpriemerným podielom podnikov s kladným hospodárením možno zaradiť Prešovský a Trenčiansky kraj. Najnižší podiel ziskových MSP v celom analyzovanom období zaznamenal Bratislavský kraj.

Graf 39 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.5 Ukazovatele produktivity

Ukazovatele produktivity sú indikátory, ktoré skúmajú stupeň využitia pracovnej sily a hodnotia celkovú efektívnosť vo využívaní pracovného potenciálu podnikov. Vyjadrujú, ako účinne bol výrobok vyrobený alebo s akou mierou efektívnosti boli realizované služby. Kvantifikujú tak efekt, ktorý priniesol pracovník za zvolenú jednotku.

2.5.1 Finančná produktivita práce

Finančná produktivita práce predstavuje vzťah výstupu zodpovedajúci pridanej hodnote k spotrebe viazaných produktívnych zdrojov na vstupe. V podmienkach trhovej ekonomiky spotrebu viazaných produktívnych zdrojov vyjadruje aj objem osobných nákladov, ktorý bol použitý v algoritme výpočtu finančnej produktivity práce. Ukazovateľ vyjadruje koľko Eur pridanej hodnoty vyprodukuje 1 Euro osobných nákladov. Finančná produktivita práce by mala dosiahnuť hodnotu vyššiu ako 1.

Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

Finančná produktivita práce MSP pokračovala v pozitívnom trende aj v roku 2023. V medziročnom porovnaní **vzrástla o 0,07 Eur na 1,57 Eur**. Tento nárast bol zaznamenaný vo všetkých veľkostných kategóriách MSP, s výnimkou stredných podnikov, kde sa produktivita udržala na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku. Spomedzi všetkých veľkostných kategórií sú aj naďalej najefektívnejšie mikropodniky, ktorých 1 Eur vynaložených osobných nákladov vyprodukovalo 1,61 Eur pridanej hodnoty.

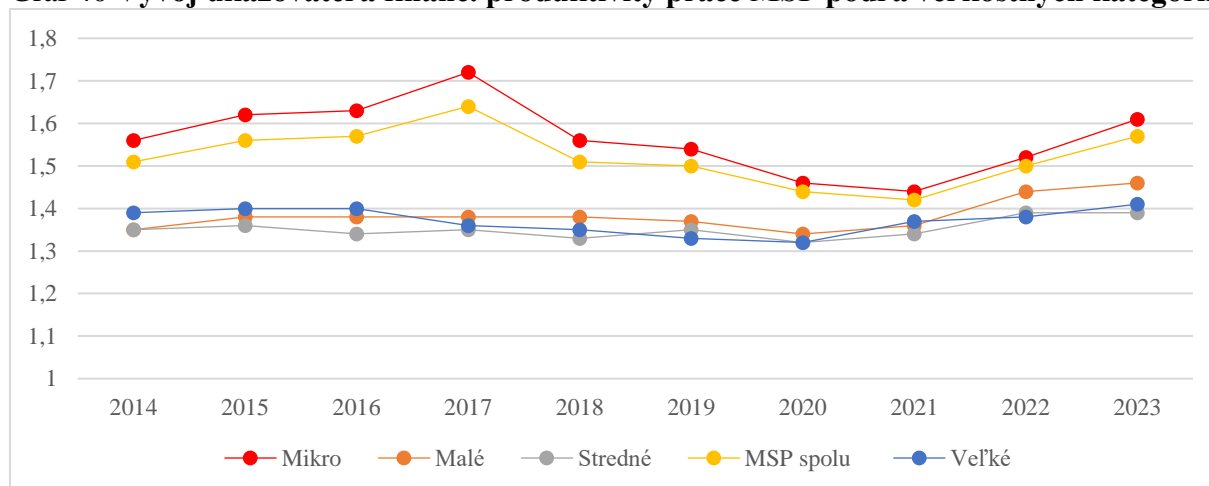
Tabuľka 15 Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022
Mikro	1,56	1,62	1,63	1,72	1,56	1,54	1,46	1,44	1,52	1,61	↑0,09
Malé	1,35	1,38	1,38	1,38	1,38	1,37	1,34	1,36	1,44	1,46	↑0,02
Stredné	1,35	1,36	1,34	1,35	1,33	1,35	1,32	1,34	1,39	1,39	=
MSP spolu	1,51	1,56	1,57	1,64	1,51	1,50	1,44	1,42	1,50	1,57	↑0,07
Veľké	1,39	1,4	1,40	1,36	1,35	1,33	1,32	1,37	1,38	1,41	↑0,03

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z pohľadu vývoja finančnej produktivity práce vykazovali malé a stredné podniky počas celého analyzovaného obdobia takmer stabilné hodnoty, pohybujúce sa v rozpätí od 1,32 do 1,46 Eur. Mikropodniky dosahovali najvyššie hodnoty tohto ukazovateľa, pričom ich produktivita výrazne rástla po zavedení daňových licencií. Následne došlo k poklesu až do roku 2021, odkedy opäť nastal pozitívny vývoj.

Graf 40 Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií

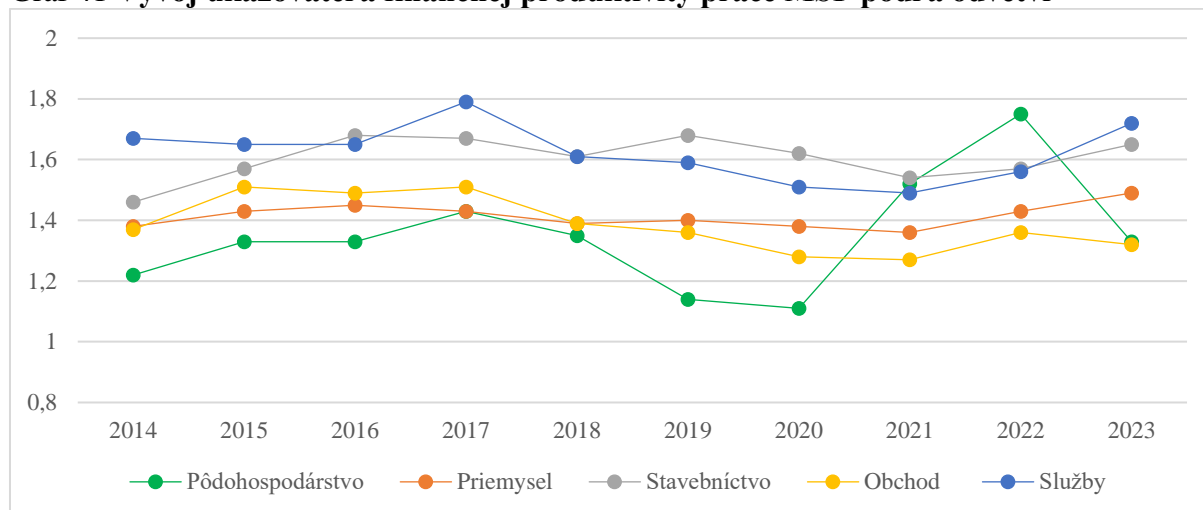
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP došlo v roku 2023 k nárastu finančnej produktivity práce vo väčšine odvetví, okrem pôdohospodárstva a obchodu. Zhoršenie ekonomickej výkonnosti firiem v sektore pôdohospodárstva sa okrem iných ukazovateľov potvrdilo aj na úrovni ich finančnej produktivity práce.

V roku 2023 dosiahli najvyššiu celkovú finančnú produktivitu práce MSP pôsobiace v službách, ktoré vyprodukovali z 1 Eur 1,72 Eur pridanej hodnoty. V dlhodobom porovnaní s rokom 2013 vzrástla finančná produktivita práce v roku 2023 vo všetkých analyzovaných odvetviach, okrem obchodu. Medzi odvetvia s nadpriemernou hodnotou finančnej produktivity práce možno zaradiť stavebníctvo a služby.

Graf 41 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví

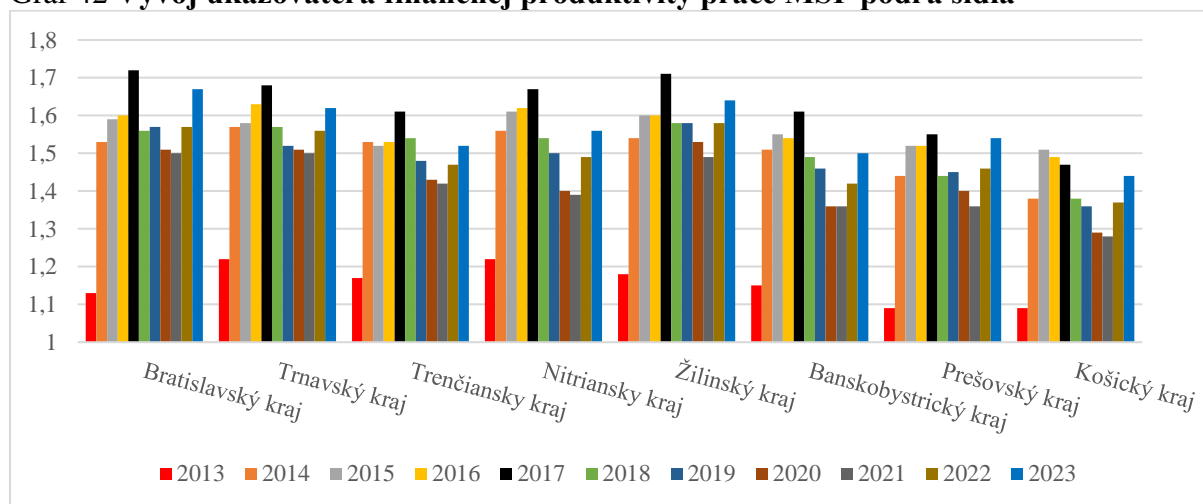

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa sídla

Finančná produktivita práce MSP narástla v roku 2023 vo všetkých slovenských krajoch. Najvyššou finančnou produktivitou práce sa vyznačovali MSP v Bratislavskom a Žilinskom kraji. Z hľadiska dynamiky vývoja mali MSP vo všetkých krajoch obdobný priebeh. Zatiaľ čo od roku 2014 do roku 2017 sa finančná produktivita práce MSP vyznačovala prevažne rastúcim trendom vývoja. Od roku 2018 prevládala negatívny vývoj až po rok 2021, kedy opäť začala rásť. Medzi dlhodobo efektívnejšie MSP možno zaradiť subjekty sídliace v Trnavskom, Žilinskom a Bratislavskom kraji. Najmenej efektívne sú podniky so sídlom v Košickom kraji.

Graf 42 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.6 Altmanov index finančného zdravia

Altmanov index finančného zdravia (Z-skóre) je súhrnný index hodnotenia finančnej situácie podnikov, ktorý pozostáva z piatich pomerových ukazovateľov predstavujúcich premenné modelu s rôznou váhou. Súčtom týchto ukazovateľov získame výslednú hodnotu indexu, na základe ktorej je možné podniky zaradiť do príslušného pásma finančnej situácie:

- zlá finančná situácia – Z-skóre < 1,2;

- sivá zóna – Z-skóre od 1,2 po 2,9;
- dobrá finančná situácia – Z-skóre > 2,9.

Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

Zastúpenia MSP v pásme dobrej finančnej situácie sa v roku 2023 zvýšilo o 07 p. b. na 42,0 %, čo súviselo s nárastom podielu MSP v dobrej finančnej situácii vo všetkých veľkostných kategóriách. Najvyšší podiel podnikov v dobrej finančnej situácii spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP dosiahli stredné podniky (47,5 %), naopak, najnižší malé podniky (45,2 %).

V pásme sivej zóny sa zastúpenie MSP výrazne nezmenilo (25,2 %), v medziročnom porovnaní sa zvýšilo len o 0,1 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v sivej zóne ocitlo až 39,4 % stredných, 36,2 % malých podnikov a 24,3 % mikropodnikov.

Namerané podiely MSP v zlej finančnej situácii boli o 0,7 p. b. nižšie ako v roku 2023. Pokles bol spôsobený poklesom podielu vo všetkých veľkostných kategóriách v zlej finančnej situácii. Spomedzi všetkých kategórií sa v zlej finančnej situácii ocitlo najviac podnikateľských subjektov v kategórií mikropodnikov – až 34,0 %.

Tabuľka 16 Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

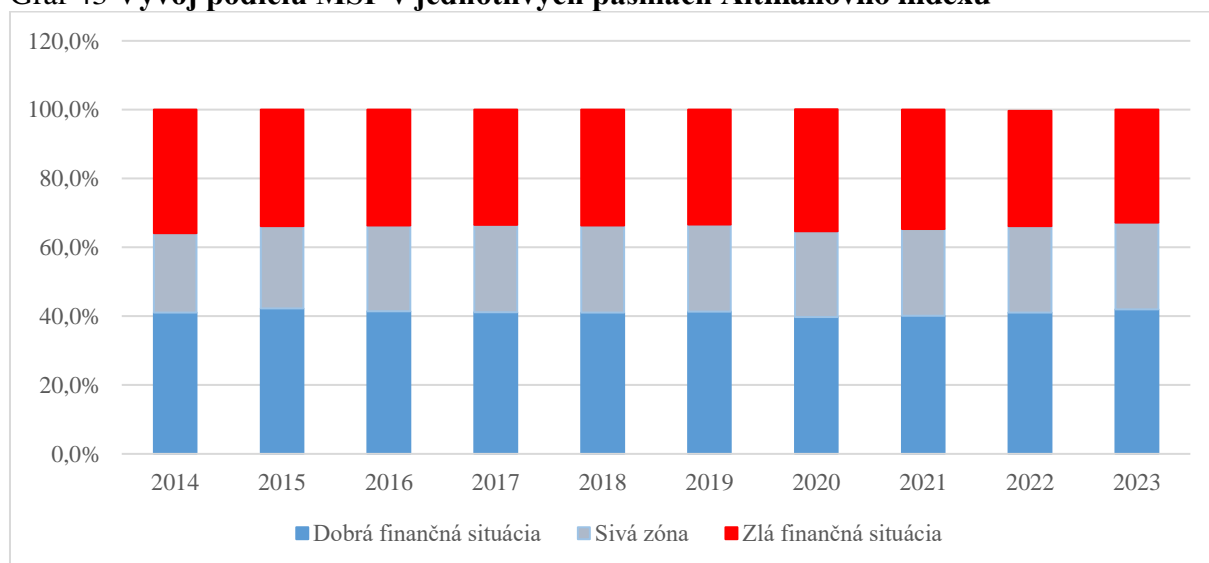
Charakter finančnej situácie	Dobrá finančná situácia											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.	
Veľkostná kategória podnikov												
Mikro	41,4%	42,3%	41,6%	41,3%	41,0%	41,3%	39,8%	40,1%	41,1%	41,7%	↑0,6%	
Malé	37,1%	41,6%	39,6%	39,7%	41,6%	41,7%	38,4%	39,7%	44,2%	45,2%	↑1,0%	
Stredné	39,2%	41,4%	39,3%	40,8%	42,2%	42,4%	40,8%	44,2%	46,7%	47,5%	↑0,8%	
MSP spolu	41,0%	42,3%	41,4%	41,2%	41,1%	41,3%	39,8%	40,1%	41,3%	42,0%	↑0,7%	
Veľké	47,5%	46,4%	45,8%	47,9%	47,1%	48,2%	45,4%	47,2%	50,8%	53,1%	↑2,3%	
Charakter finančnej situácie	Sivá zóna											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.	
Veľkostná kategória podnikov												
Mikro	21,7%	22,6%	23,6%	24,2%	24,2%	24,2%	23,8%	24,2%	24,1%	24,3%	↑0,2%	
Malé	35,6%	35,4%	37,0%	36,6%	35,5%	35,5%	36,8%	37,7%	37,0%	36,2%	↓0,8%	
Stredné	42,5%	40,6%	41,5%	41,4%	41,4%	41,3%	41,6%	40,6%	40,0%	39,4%	↓0,6%	
MSP spolu	23,1%	23,9%	24,9%	25,4%	25,3%	25,3%	24,9%	25,2%	25,1%	25,2%	↑0,1%	
Veľké	39,8%	41,6%	42,8%	41,4%	43,2%	41,8%	42,9%	42,1%	39,7%	39,5%	↓0,2%	

Charakter finančnej situácie	Zlá finančná situácia										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Rozdiel rokov 2023 a 2022 v p. b.
Mikro	36,9%	35,1%	34,7%	34,5%	34,8%	34,5%	36,4%	35,8%	34,8%	34,0%	↓0,8%
Malé	27,4%	23,0%	23,4%	23,6%	22,8%	22,8%	24,8%	22,6%	18,8%	18,6%	↓0,2%
Stredné	18,4%	18,1%	19,2%	17,8%	16,4%	16,3%	17,6%	15,2%	13,3%	13,1%	↓0,2%
MSP spolu	35,8%	33,9%	33,6%	33,4%	33,6%	33,4%	35,4%	34,7%	33,5%	32,8%	↓0,7%
Veľké	12,7%	12,0%	11,5%	10,7%	9,7%	10,0%	11,7%	10,7%	9,5%	7,4%	↓2,1%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

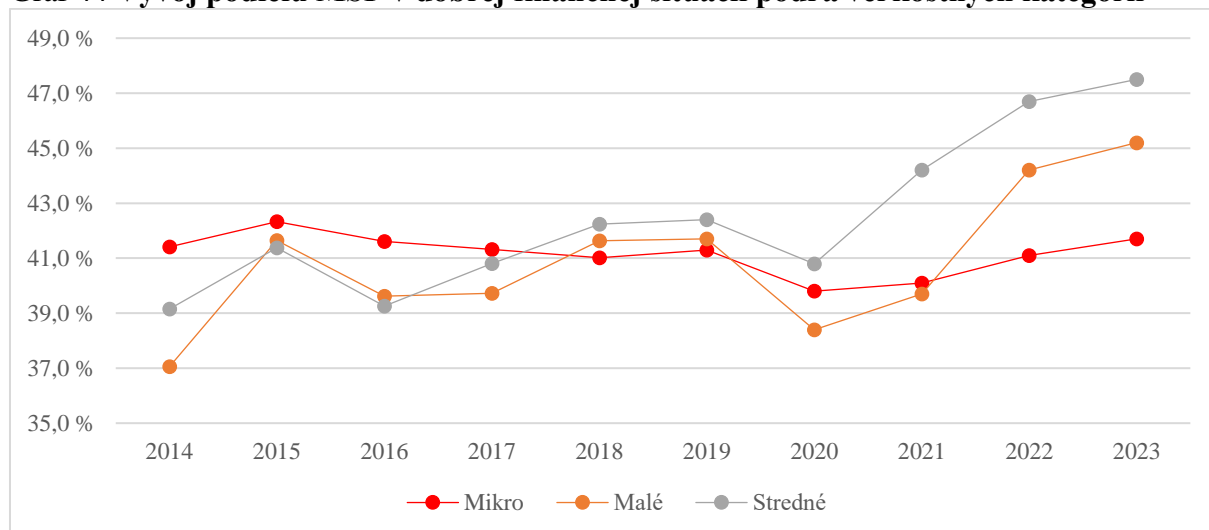
Z hľadiska pomeru medzi jednotlivými pásmami finančnej situácie MSP sa rokov 2014-2019 finančná situácia slovenských MSP mierne zlepšila. Avšak, v roku 2020 došlo vplyvom koronakrízy k poklesu podielu MSP v dobrej finančnej situácii a v neurčitej- tzv. sivej zóne a k nárastu podielu MSP v zlej finančnej situácii. Situácia sa opäť zlepšila v nasledujúcich troch rokoch 2021-2023, z hľadiska pomeru medzi jednotlivými pásmami finančnej situácie MSP výraznejšie prevažovali finančne zdravé podniky.

Graf 43 Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu

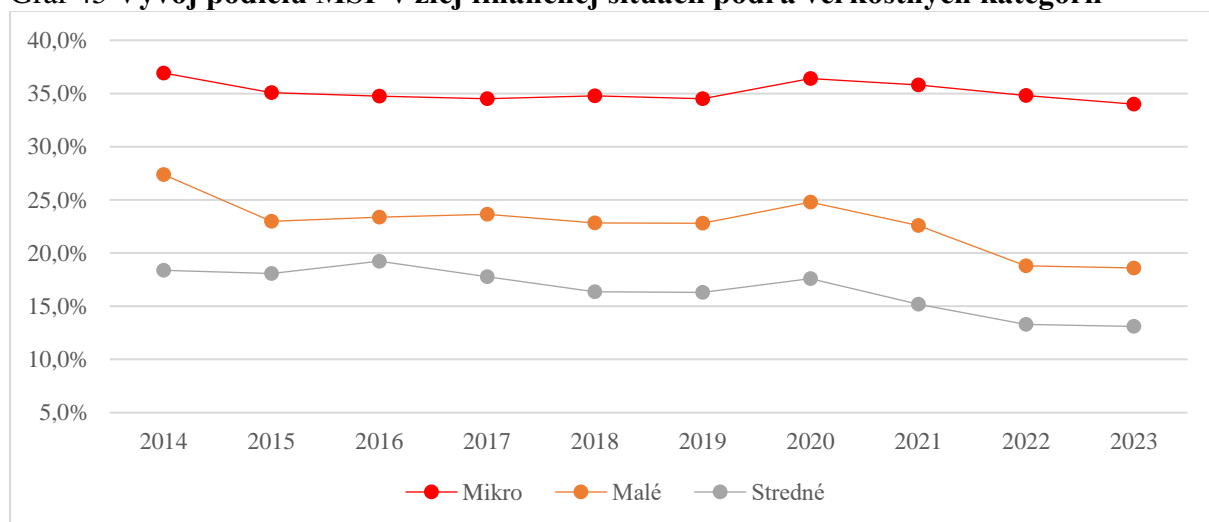
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre podnikov v dobrej finančnej situácii podľa jednotlivých veľkostných kategórií bol sprevádzaný výraznými výkyvmi. Od roku 2017 do roku 2019 rástol podiel malých a stredných podnikov v dobrej finančnej situácii, zatiaľ čo podiel finančne zdravých mikropodnikov pozvoľne klesal. Avšak, vplyvom koronakrízy sa v roku 2020 podiel MSP v dobrej finančnej situácii znížil vo všetkých veľkostných kategóriách. V rokoch 2021-2023 sa podiel MSP v dobrej finančnej situácii opäť zvyšoval, najvýraznejšie u stredných podnikov.

Graf 44 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najvyšší podiel podnikov v zlej finančnej situácii dlhodobo dosahujú mikropodniky, čo je vzhľadom na veľkosť a s ňou súvisiacu kapitálovú silu celkom prirodzené. Mikropodniky sú tak práve z týchto príčin najviac náchylné na výkyvy vo finančnej výkonnosti spomedzi všetkých MSP. Po mikropodnikoch dosahovali najvyšší podiel subjektov v zlej finančnej situácii malé a napokon stredné podniky. Dosiahnuté výsledky tak potvrdzujú, že s rastúcou veľkosťou podniku zastúpenie subjektov v zlej finančnej situácii klesá. Z dlhodobého hľadiska mal ukazovateľ podielu podnikov so zlou finančnou situáciou vo všetkých kategóriách MSP relatívne vyrovnaný priebeh, s mierne klesajúcim trendom v posledných troch rokoch.

Graf 45 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Záver a zhrnutie

V roku 2023 pokračoval pozitívny trend vývoja finančných ukazovateľov MSP. Podnikateľské subjekty účtujúce v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenali medziročný nárast tržieb, pridanej hodnoty a aj hospodárskeho výsledku pred zdanením. Dosiahnutý rast bol však podstatne nižší ako v predchádzajúcom roku.

V prípade pomerových ukazovateľov došlo k zlepšeniu hodnôt väčšiny ukazovateľov. Pozitívny trend vývoja opäť dosiahla likvidita. Slovenské MSP disponovali dostatočne likvidnou štruktúrou majetku, ktorá im umožňuje vyhnúť sa prípadným problémom v oblasti platobnej schopnosti.

V rámci dodávateľsko - odberateľských vzťahov (t. j. týkajúcich sa krátkodobých pohľadávok a záväzkov obchodného styku) MSP uhrádzali svojim dodávateľom rýchlejšie ako inkasovali finančné prostriedky od svojich odberateľov.

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku, poklesla o 0,8 dňa. Rozdiel medzi dobou splatnosti pohľadávok a záväzkov z obchodného styku sa medziročne zvýšil na 9,8 dní. Doba splatnosti pohľadávok z OS aj naďalej prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, na základe čoho možno konštatovať, že MSP stále vyplácali finančné prostriedky svojim dodávateľom skôr ako ich získavali od svojich odberateľov. Z pohľadu včasnej úhrady či disciplinovanosti ide o pozitívnu skutočnosť, z hľadiska peňažných tokov však vzniknutá situácia vytvára tlak na tvorbu dostatočnej peňažnej zásoby. V súvislosti s dodávateľsko-odberateľskými vzťahmi je však potrebné zároveň podotknúť, že časový nesúlad medzi dobou úhrady a inkasa peňažných prostriedkov by mohol v prípade nedostatku likvidity spôsobiť niektorým MSP problémy. Obrat aktív MSP sa naopak v medziročnom porovnaní nezmenil, jedno Euro aktív v roku 2023 prinieslo MSP 0,82 Eura tržieb.

Prevažne pozitívny vývoj ukazovateľov bol zaznamenaný aj v oblasti zadlženosti MSP. Celková zadlženosť MSP v roku 2023 poklesla o 1,5 p. b. na 45,2 %. Zadlženosť MSP nepredstavuje ohrozenie ani neúmerné využívanie finančnej páky. Využívanie bankových úverov na financovanie prevádzkových a investičných aktivít bolo v roku 2023 naďalej veľmi opatrné – bankové úvery využívalo 19,5 % MSP. Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch sa oproti roku 2022 výraznejšie zvýšil až na 6,66 %, čím došlo k zvýšeniu finančnej záťaže pre MSP. Úrokové sadzby u MSP reagovali na predchádzajúci cyklus zvyšovania základnej úrokovej sadzby Európskou centrálnou bankou.

V roku 2023 došlo k medziročnému zlepšeniu rentability aktív aj tržieb, pričom vzrástol aj podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom. Zároveň sa zvýšila finančná produktivita práce – na každé jedno euro vynaložené na osobné náklady vytvorili MSP 1,6 eura pridanej hodnoty, čo o predstavuje nárast o desať centov oproti roku 2022.

Hodnoty, ako aj medziročnú zmenu finančných pomerových ukazovateľov slovenských MSP za rok 2023 znázorňuje tabuľka na nasledujúcej strane.

Tabuľka 17 Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP

	Ukazovateľ	m. j.	2022	2023	Zmena
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	1,79	1,87	↑0,08
Aktivita	Doba splatnosti krátk. pohľadávok z OS	dni	16,1	15,4	↓0,7
	Doba splatnosti krátk. záväzkov z OS	dni	6,4	5,6	↓0,8
	Obrat aktív	koef.	0,82	0,82	=
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	46,7	45,2	↓1,5
	Podiel MSP využívajúcich BÚ	%	19,4	19,5	↑0,1
	Podiel nákladových úrokov na platených BÚ	%	4,65	6,66	↑2,01
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	1,65	1,88	↑0,23
	Rentabilita tržieb	%	5,09	5,61	↑0,52
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	67,3	68,6	↑1,3
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	1,5	1,6	↑0,1

Zdroj: Vlastné spracovanie

Charakter medziročného vývoja vybraných ukazovateľov bol v roku 2023 pozitívny. Deväť finančných ukazovateľov zaznamenalo medziročné zlepšenie hodnôt. Negatívny trend zaznamenal len podiel nákladových úrokov na platených BÚ. Obrat aktív sa nezmenil.

Podľa Altmanovho indexu finančného zdravia sa finančná situácia slovenským MSP v roku 2023 zlepšila. Zlepšovanie finančnej situácie je možné pozorovať už tretí rok po sebe. V dobrej finančnej situácii sa podľa spracovaného indexu v roku 2023 ocitlo 42,0 % MSP, čo je o 0,7 p. b. viac ako v predchádzajúcom roku. Popri náraste podielu MSP v dobrej finančnej kondícii došlo súčasne k zníženiu podielu MSP v zlej finančnej situácii o 0,7 p. b. Podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme sivej zóny (t. j. s nejednoznačnou finančnou situáciou) sa medziročne nezmenil.

Tabuľka 18 Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu

Altmanov index finančného zdravia	2022	2023	Medziročná zmena v p. b.
Dobrá finančná situácia	41,3%	42,0%	↑0,7
Sivá zóna	25,2%	25,2%	=
Zlá finančná situácia	33,5%	32,8%	↓0,7

Zdroj: Vlastné spracovanie

Príloha

Metodika výpočtu

Finančné ukazovatele

Ukazovateľ		M.j.	Výpočet	
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	obežné aktíva bez zásob	
			krátkodobé záväzky	
Aktivita	Doba splatnosti pohľadávok z OS	dni	krátkodobé pohľadávky z OS	*360
	Doba splatnosti záväzkov z OS	dni	tržby	*360
			krátkodobé záväzky z OS	
Obrat aktív	koef.	tržby	aktíva	
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	cudzie zdroje (vrátane časového rozlíšenia)	*100
	Podiel MSP s bankovými úvermi	%	počet subjektov s nenulovými bankovými úvermi	*100
			celkový počet subjektov	
Podiel nákladových úrokov na BÚ	%	nákladové úroky	bankové úvery	*100
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením	*100
	Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením + odpisy + nákladové úroky	*100
			tržby	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	počet subjektov s kladným výsledkom hospodárenia pred zdanením	celkový počet podnikateľských subjektov	*100
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	pridaná hodnota	
			osobné náklady	

Altmanov index finančného zdravia

$$Z - \text{skóre} = 0,717 * x_1 + 0,847 * x_2 + 3,107 * x_3 + 0,420 * x_4 + 0,998 * x_5$$

kde

x_1 = čistý pracovný kapitál / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_2 = nerozdelený zisk / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_3 = EBIT / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_4 = základné imanie / celkové záväzky

x_5 = tržby / celkový kapitál (resp. celkový majetok)